

El gust per la lectura

Pere Quart: *Bestiari*

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
"El gust per la lectura"
2002-2003

Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa
Servei d'Ensenyament del Català

Pere Quart: *Bestiari*

ROSA CLAR I MARTÍNEZ
M. JOSEP SIMÓ I PERALTA

ÍNDEX

<u>Introducció</u>	5
<u>Orientacions per al professorat</u>	7
1. Objectius	7
2. Continguts.....	7
3. Orientacions didàctiques	8
<u>I. L'autor i la seva obra</u>	9
1. Cop d'ull a la biografia de l'autor	11
2. Primera aproximació a l'obra	15
3. Pere Quart: el jo poètic	17
3.1. Abans de la Guerra Civil: humor i ironia	18
3.2. Exili i retorn: dol i revolta	21
<u>II. De la poesia a la llengua oral</u>	31
1. De memòria	33
2. L'entonació	35
3. El ritme	38
4. La rima	40
<u>III. Bestiaris</u>	45
1. Literatura, per a què?	47
2. Animals, però savis	49
3. Experimentar amb la llengua	55
<u>IV. Taller d'escriptura</u>	63
1. Poesia per esdevenir poetes	65
2. Teatre per transformar	71
<u>Bibliografia</u>	77
<u>Annexos</u>	79
1. Fragment del <i>Gènesi</i> : «El pecat i les seves conseqüències»	81
2. Fragment de <i>Ball robot</i> , de Joan Oliver	82
3. Guia didàctica	83
4. Solucionari	86

INTRODUCCIÓ

Poesia, per a què? És potser la pregunta que els aprenents ens han formulat alguna vegada. Amb el pragmatisme imperant, sembla mal moment per a la lírica. Però la poesia ens aporta una sèrie d'experiències i coneixements als quals no hem de renunciar ni dins ni fora de l'aula.

La poesia és un mitjà per endinsar-nos en la competència literària, una competència lingüística especialitzada, en la qual intervenen les diferents habilitats de la competència comunicativa; és a dir, les habilitats de la comunicació oral (parlar i escoltar) i de la comunicació escrita (llegir i escriure). Així mateix, en aquesta competència intervenen els coneixements socials i culturals de la persona i, a la vegada, l'experiència del gaudi estètic.

L'objectiu de les propostes didàctiques d'aquest dossier, adreçades a l'alumnat d'Ensenyament Secundari Obligatori és, doncs, incidir en les diferents habilitats de la competència literària de l'alumnat, i, alhora, fomentar la seva creativitat.

Aquestes propostes s'articulen seguint els eixos vertebradors següents:

- L'escolta i la recitació de poemes: la poesia és un text escrit per ésser dit. Per tant, a diferència d'altres gèneres literaris és imprescindible que l'aprenent cossi la importància dels elements de la comunicació oral que intervenen en el text poètic.
- La lectura i la producció de poemes: el procés lector és un aspecte fonamental en la recepció de textos. La producció de textos de creació permet als aprenents experimentar el fet literari des d'una perspectiva creativa.

A partir d'aquests eixos vertebradors s'han elaborat els diferents apartats que componen el dossier:

- **L'autor i la seva obra.** Aquest apartat conté activitats per cercar informació per Internet sobre la biografia i l'obra de Pere Quart. Així mateix, inclou una selecció de textos a través de la qual es realitza un recorregut per la producció poètica d'aquest autor, per incidir en la comprensió lectora dels aprenents.
- **De la poesia a la llengua oral.** A partir d'exercicis pràctics, es plantegen activitats per desenvolupar diferents habilitats i microhabilitats de la comunicació oral mitjançant textos extrets de *Bestiari* de Pere Quart i refranys.
- **Bestiaris.** En aquest apartat, es treballen diferents habilitats de reflexió i de producció de textos a partir de poemes extrets de *Bestiari* de Pere Quart i, també, de *Bestiari* de Josep Carner. Així mateix, a partir dels poemes d'ambdós autors es plantegen activitats de producció de textos.
- **Taller d'escriptura.** En aquest apartat, que té dues parts (una dedicada a la poesia i l'altra al teatre), es pretén, finalment, que els alumnes experimentin amb tots dos gèneres i esdevinguin autors, creadors de literatura, per a la qual cosa es proposen activitats de manipulació i transformació de textos de Pere Quart i altres autors.

En l'apartat d'**Annexos** hi trobareu el capítol 3 del *Gènesi*, «El pecat i les seves conseqüències», i el final d'una escena de *Ball robat*. També hi hem inclòs, per tal de facilitar la tasca del professorat, una guia didàctica de dos apartats i un solucionari de les activitats de resposta tancada.

Tots els poemes de *Bestiari* de Pere Quart han estat extrets de l'edició, consignada a la bibliografia, publicada per Proa el 1999.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

Aquest dossier ofereix propostes per utilitzar en els crèdits comuns i variables de l'Ensenyament Secundari Obligatori.

1. Objectius

Els nois i les noies, en acabar de treballar el dossier, han de ser capaços de:

1. Llegir expressivament textos literaris en vers, amb veu i entonació adequades i d'acord amb les regles ortològiques.
2. Expressar-se oralment i per escrit amb correcció, coherència i adequació a la situació comunicativa i al tipus de discurs.
3. Utilitzar la lectura com a font d'informació, de lleure i de projecció personal.
4. Utilitzar els mitjans informacionals tradicionals i els tecnològics per cercar, elaborar i transmetre informació.
5. Emprar els recursos que proporciona la tecnologia de la informació per produir diferents tipus d'escrits.
6. Distingir alguns períodes de la literatura catalana, a través de l'obra de Joan Oliver.
7. Crear textos amb intenció literària, a partir dels models treballats.
8. Produir textos amb claredat, coherència, cohesió, adequació i correcció lingüística.

2. Continguts

Procediments

1. Exercitació d'algunes de les microhabilitats implicades en la competència receptiva i productiva de la comunicació oral (memòria a curt termini, entonació, etc.).
2. Ús de diferents tècniques i estratègies en la cerca d'informació electrònica.
3. Comprensió, interpretació i comentari de textos literaris: contextualització de l'autor i la seva obra.
4. Producció de textos observant diferents recursos creatius.
5. Correcció dels textos personals d'acord amb les normes ortogràfiques, morfològiques i sintàctiques, i lèxiques.
6. Reescriptura i elaboració de textos literaris a partir dels models analitzats.
7. Redacció, revisió o edició de documents utilitzant la informació obtinguda de diverses fonts electròniques.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. Microhabilitats de l'expressió oral: memòria a curt termini i entonació.
2. Recursos de la llengua oral presents a la poesia: el ritme i la rima.
3. Estratègies i recursos de cerca en cercadors de la xarxa.
4. L'entorn cultural i literari de l'època de Joan Oliver.

Valors, normes i actituds

1. Contrastació de la validesa i l'actualitat de la informació localitzada.
2. Valoració dels avantatges i els inconvenients dels diferents suports informacionals.
3. Valoració de manera crítica i responsable la informació recollida.
4. Respects a les fonts d'autoria de la informació manipulada.
5. Participació en l'elaboració d'idees i interpretacions.
6. Millora en la dimensió comprensiva del llenguatge literari.

7. Comprensió de les aportacions universals de les diferents tradicions literàries.
8. Valoració de les estratègies i els recursos emprats en els processos d'elaboració de textos per millorar el producte final.
9. Avaluació de l'aprofitament de les eines de les TIC per a la producció de documents.
10. Valoració del treball personal i grupal per autorregular el procés d'aprenentatge.

Orientacions didàctiques

Per a l'ensenyament/aprenentatge

A partir de les activitats presentades en aquest dossier, es poden organitzar diferents tipus de recorreguts, a criteri del professor o la professora, que decidirà els objectius didàctics per proposar al grup classe. Aquests objectius es decidiran en funció de les necessitats i dels interessos dels nois i les noies.

Els diferents apartats del dossier es poden utilitzar de maneres diverses sense que la coherència de les propostes que s'hi presenten es vegi minvada. Cada apartat té un objectiu específic (recitació de poemes, producció de textos, coneixement de l'obra de l'autor) i es pot treballar de manera autònoma o bé en combinació amb altres apartats.

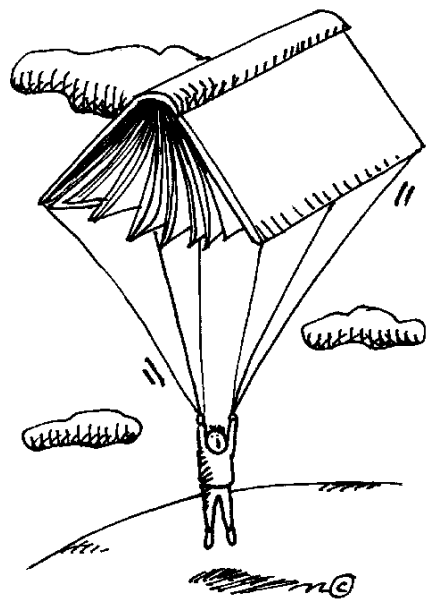
Per a l'avaluació

La tasca d'avaluació ha de ser una tasca compartida entre l'aprenent i el professorat. D'aquesta manera, els nois i les noies s'hi impliquen i es responsabilitzen del seu procés d'aprenentatge. Per facilitar la participació de l'alumnat, és aconsellable que l'ensenyant elabori diferents activitats d'avaluació. En aquestes activitats, que es poden concretar en pautes autocorrectives, es valoraran els continguts conceptuals i procedimentals que s'hagin treballat. En iniciar una seqüència d'activitats, el grup classe ha de conèixer els criteris d'avaluació, perquè els nois i les noies siguin capaços d'autoregular autònomament el seu procés d'aprenentatge.

En l'avaluació distingirem tres moments. D'una banda, l'avaluació inicial en la qual es valoraran els coneixements de l'alumnat sobre el tema. Aquesta avaluació es pot concretar en un test autocorrectiu, en el cas dels continguts conceptuals que facin referència al context històric i social de l'autor, o bé en un text, en el cas dels continguts conceptuals i procedimentals implicats en la producció escrita. A partir d'aquests exercicis podrem identificar els coneixements previs i, alhora, els aspectes sobre els quals caldrà fer especial atenció en la seqüència d'exercicis que hem d'encetar.

D'altra banda, al llarg del desenvolupament de la seqüència que hàgim dissenyat, haurem de proposar activitats breus que permetin valorar el procés d'aprenentatge de l'alumnat. A partir dels resultats d'aquestes activitats, que constitueixen l'avaluació formativa, es poden plantejar noves propostes.

A l'últim, l'avaluació final ha de valorar, a partir d'activitats similars a les desenvolupades al llarg de la seqüència i dels criteris exposats en iniciar-la, els aprenentatges de caràcter conceptual i procedimental realitzats per l'aprenent.

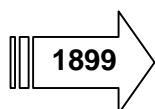
I. L'AUTOR I LA SEVA OBRA

1. COP D'ULL A LA BIOGRAFIA DE L'AUTOR

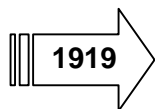
Qualsevol obra literària manifesta una estreta relació amb l'entorn i amb la biografia de l'autor. La gent, els fets i les situacions de la realitat determinen una perspectiva del món que es recrea a la ficció. Per entendre l'obra, cal conèixer el paisatge vital del seu creador.

1. Completeu aquesta biografia de Joan Oliver. Cerqueu la informació als webs indicats tot seguit:

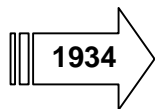
<i>Web</i>	<i>Adreça</i>
Hiperenciclopèdia	http://www.grec.net/home/cel/main.HTM
Lletra	http://www.uoc.edu/lletra/
AELC	http://www.partal.com/aclc/autors/

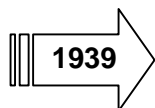
Neix a, en el si d'una família de la burgesia industrial, amb un paper determinant en el món de les finances. El seu besavi patern, Pere Oliver, fundà

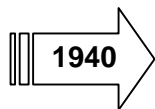
Forma l'anomenat «grup de Sabadell», amb el novel·lista i el poeta i crític

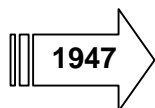
Es dona a conèixer com a poeta amb el pseudònim Pere Quart, nom format a partir i del fet de ser

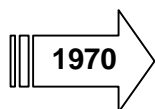
S'exilia a França, on forma part del grup d'escriptors del Castell de Roissy-en-Brie (amb).

Fixa la seva residència a, on fa de i treballa per a

Retorna a Catalunya, on passa uns quants mesos a Després es dedica a tasques de

Rep el Premi per la seva aportació a la literatura catalana contemporània.

2. Dissenyeu una auca en què es narrin els fets més significatius de la vida i l'obra de Joan Oliver. Per elaborar-la, constituïu un grup de treball en el qual cada component desenvolupi una de les tasques següents: cerca d'informació, consulta de models i esborrany del projecte, creació dels rodolins, dibuix de les vinyetes i edició de l'auca. Podeu inspirar-vos en l'auca elaborada per Joan Vilamala, amb dibuixos de Jaume Gubianes, de la qual reproduïm un fragment:¹

1. Mil vuit-cents noranta-nou, Joan Oliver surt de l'ou.

2. D'una família de pes, de Sabadell, al Vallès.

3. I, si els gats tenen set vides, ell tingué set amples dides.

4. ¿D'aquí li ve la mala llet que més d'un li ha retret?

5. Fa els estudis d'advocat perquè el pare ho ha manat.

6. Quan para el sol amb un pa, l'avantguarda el fa vibrar.

7. Amb l'Obiols i en Trabal, fa un trio genial.

8. Són el grup de Sabadell, que a més d'un lleven la pell.

9. Entorn seu neix «La Mirada», que arrenca d'una volada.

10. Escriu articles arreu: *Mirador, Publi, La Veu...*

11. Fa teatre, narrativa, poesia nova i viva.

12. En Tragèdia a Lil-liput al burgès deixa caput.

¹ Per consultar l'auca sobre Joan Oliver, visiteu **La Paret de les Auques** de l'IES Pius Font i Quer de Manresa (<http://www.xtec.es/centres/a8033924/auques/#marca2>).

2. Elaboreu amb el Word un collage de diferents imatges de Pere Quart. Busqueu-les seguint el procés indicat:

- a) Accediu al **Google** en català (<http://www.google.com/intl/ca/>).

- b) Busqueu-hi diferents imatges de Pere Quart. Seleccioneu l'opció de cerca **Imatges**, introduïu el terme de cerca *Pere Quart*. Seleccioneu les fotografies que més us agradin. Aquests són un parell d'exemples del material que podeu trobar:²

² Aquestes fotografies han estat extretes d'**El poder de la paraula** (www.epdip.com/honor.html).

c) Deseu les imatges en un disquet seguint les indicacions següents:

- Amb el cursor sobre la imatge, feu clic sobre el botó dret del ratolí. Escolliu l'opció **Desar imatge** del menú desplegable activat. És convenient que modifiqueu el nom de l'arxiu (per exemple, *Pqbarbablanca*, per poder localitzar-lo amb facilitat).
- Comproveu que heu desat la imatge utilitzant un d'aquests formats: *.GIF* o *.JPG*. Així mateix, comproveu que heu desat l'arxiu utilitzant lletres minúscules, ja que els arxius desats amb majúscules poden no funcionar correctament.

d) Busqueu més informació amb el **Yahoo!** en català (<http://ct.search.yahoo.com/>).

e) Observeu, tal com mostra la imatge següent, que aquest directori permet realitzar cerques per paraula clau i per categories, a través de l'índex temàtic:

[Fes de Yahoo! en català la teva pàgina d'inici](#)

[Sobre Yahoo!](#) - [Enllaços a Yahoo!](#) - [Publicitat](#) - [Privacitat](#) - [Infracció de drets](#) - [Suggereix un lloc web](#)

Copyright © 2002 Yahoo! Inc. Tots els drets reservats.
[Política de Privacitat](#)

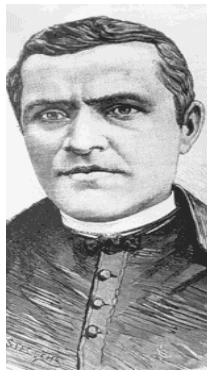
2. PRIMERA APROXIMACIÓ A L'OBRA

1. Elaboreu una relació cronològica de la producció literària de Joan Oliver completant els buits amb els títols de les obres publicades l'any indicat. Per desenvolupar la tasca, podeu consultar els webs indicats al primer exercici de l'apartat anterior.

1928	
1934	
1936	
1937	
1938	
1947	
1956	
1962	
1968	
1970	
1977	
1981	

2. Completeu els buits amb els noms dels escriptors i les escriptores consultant els webs indicats en el primer exercici de l'apartat anterior. Identifiqueu quins són coetanis de Pere Quart.

- Salvador Espriu
- Carles Riba
- Gabriel Ferrater
- Clementina Arderiu
- Mercè Rodoreda
- Pere Gimferrer
- Joan Brossa
- Jacint Verdaguer
- Salvador Espriu
- M. Antònia Oliver
- Miquel Martí i Pol
- J. V. Foix

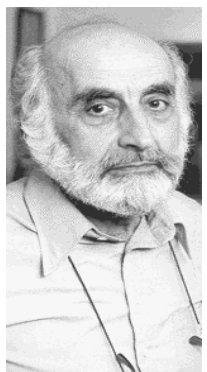

.....

.....

.....

.....

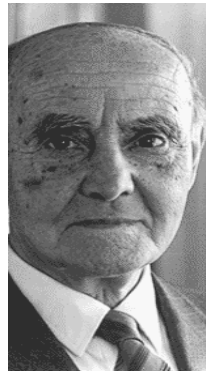
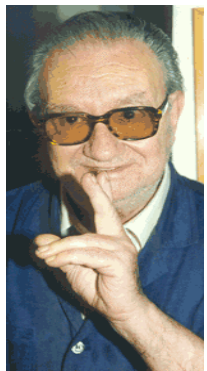

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Amb un grup de companys i companyes, elaboreu una antologia que contingui diversos poemes de Pere Quart il·lustrats. Seguiu el procés indicat:

- a) Consulteu els webs indicats tot seguit i seleccioneu els poemes que més us agradin. Cal que acordeu el nombre de textos que voleu incloure a l'antologia:

<i>Web</i>	<i>Adreça</i>
Selecció de poesia	http://www.intercom.es/folch/poesia/home.html
Magisteri Teatre Mag Poesia	http://www.mallorcaweb.com/users/mag-teatre/quart/

- b) Acordeu uns criteris per a l'edició dels textos: marges, tipus de paràgraf, interlineat i tipus de lletra. Introduïu-los en un document del Word.
- c) Elaboreu una sèrie de dibuixos per il·lustrar els poemes seleccionats. Escanegeu-los i deseu-los en una carpeta, amb el nom *Imatges*. Per a cada arxiu de dibuix utilitzeu un nom que us permeti identificar-lo fàcilment.³
- d) Completeu el document amb els dibuixos que heu realitzat. Seguiu les indicacions següents:
- Obriu una pàgina del document que estiguen elaborant.
 - Escolliu l'opció **Inserir** i, després, **Imatge**. En aquesta opció us apareixerà un menú on s'indiquen les diferents possibilitats per obtenir una imatge.
 - Seleccioneu l'opció **Arxiu** i busqueu la carpeta **Imatges** on heu desat els dibuixos.
 - Un cop heu inserit la imatge, podeu modificar-ne la mida i el disseny. Si voleu modificar algun d'aquests aspectes, feu clic a **Format**. Seleccioneu **Imatge** i s'activarà una carpeta amb diferents pestanyes.
 - Fent clic a **Disseny**, podeu modificar l'alineació del text al voltant de la imatge.

3. PERE QUART: EL JO POÈTIC

Seguidament veureu una mostra de la producció poètica de Pere Quart. Diu la crítica que va ser un autor que havia adquirit un fort compromís social i, per això, va retratar, satiritzant-la, la seva pròpia realitat. Es mirava el seu entorn amb escepticisme i volia denunciar allò que no li agradava. I va decidir fer una poesia crítica, però irònica, perquè considerava que el sentit de l'humor era una cosa ben seriosa i que un escriptor no podia ser profund si no en posseïa. Al llarg del temps, i a partir de l'experiència amarga de la Guerra Civil i de l'exili, va haver de modificar aquell to irònic per un altre de dolorós. Finalment, però, temps després de retornar a Catalunya, es va tornar a implicar políticament amb el país i va poder reprendre el seu sentit de l'humor i la seva ironia en multitud de composicions.

Els poemes que llegireu en aquest apartat estan ordenats cronològicament perquè pugueu anar observant aquesta evolució. Els hem agrupat en dos grans blocs: el dels poemes escrits abans de la Guerra Civil i el dels creats durant la guerra i en retornar de l'exili.

³ En lloc de dibuixos personals es poden utilitzar imatges d'Internet. Podeu trobar algunes indicacions per desar imatges a l'exercici 2 del subapartat *Cop d'ull a la biografia de l'autor*.

3.1. Abans de la Guerra Civil: humor i ironia

A l'obra poètica escrita poc abans de la Guerra Civil i durant el primer any, Pere Quart retrata situacions quotidianes i critica el que no li sembla bé mitjançant l'humor i la ironia.

1. El poema següent, que pertany al llibre *Les decapitacions*,⁴ presenta una situació força dramàtica que s'acaba resolent, però, d'una manera que trenca la tensió inicial. Llegiu-lo i contesteu les preguntes que us proposem:

V

L'utile revenu du rasoir.
BEAUMARCHAIS
*Antonio, mestre perruquer,
ha sorprès la seva muller
en amorosa baralla
amb un tercer.
I el cap li talla
amb la navalla,
tot cridant: —Traïdora! Infidel!
I tot pensant: —Bonica i barata
obting així una testa model
per a l'escaparata.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 18)

- Quin és el tema del poema?
- Què vol dir *en amorosa baralla amb un tercer*?
- Què us sembla la reacció final de l'*Antonio*?

2. Dins el mateix recull, trobem aquest diàleg entre enamorats, on el joc amb el llenguatge hi té un paper essencial. Llegiu-lo i feu les activitats corresponents:

X

...quello è morto bacio, a cui la
baciata beltà bacio non rende.
GUARINI
*—Barreig d'amor i orgull
una vegada vull
que sigueu ben bé vós la besadora.
Talment un càntir transparent
que el vi novell colora,
la vostra testa dreturerament
devers mos llavis es decantaria
fins que la meva set...
—Això rai! Sia!
Preneu-me per les galtes amb les mans,
i tal com feien els estiuejants,
podreu beure a galet!*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 25)

⁴Quart, P. *Les decapitacions*. Barcelona: Edicions Contraban, 1934.

- a) Què demana el noi a la noia? I ella, com reacciona?
- b) Observeu alguna diferència en el llenguatge de la primera estrofa respecte del de la segona? En què ho noteu?
- c) A partir d'aquestes diferències en el llenguatge, descriuiu cada personatge.

3. Dins també del llibre *Les decapitacions*, el poeta vol denunciar una situació real que s'esdevé a l'Alemanya del seu temps. Tenint en compte aquesta dada, llegiu el poema, consulteu la *Hiperenciclopèdia*⁵ i feu les activitats que us proposem:

XVII

Perros crueles, que non me arrepiento
llamándovos perros en forma de humanos.

RETABLO DE LA VIDA DE CHRISTO

*Avia per telèfon una rialla trista
de pur estil marxista.*

*Bloch l'anomenen els estranys: jo, Sara.
Qui no la desempara?*

*Per segar roses la destral us cal,
Adolf, brètol total?*

*Volava el cap de ma companya
pel cel dels crematoris d'Alemanya.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 33)

- a) Qui són Sara i Adolf?
- b) Quin moment històric es desprèn del poema?
- c) Què vol dir el vers *Per segar roses la destral us cal...*? Expliqueu el significat simbòlic de les paraules *segar* i *roses*.

4. Amb aquest encetem una mostra de poemes de *Bestiari*,⁶ on es trenca amb la tradició de la *faula*, gènere que atribuïa als animals els defectes humans per fer-ne sàtira. Amb aquest recull Pere Quart vol restituir als animals la seva puresa original. Ell mateix va dir:

*Les faules no m'han agradat mai. Els homes carreguen a les bèsties
innocents les seves tares i els seus vicis. Les bèsties són impecables. [...] Els
meus animals són tractats em sembla amb amor. [...]*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 952)⁷

Fixeu-vos, doncs, en aquest aspecte i en com es relaciona l'animal amb l'ésser humà.

COLOMÍ

*L'home voldria tenyir
les teves ales de sang.
No et paris, colomí blanc.
No paris blanc, colomí*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 75)

⁵ <http://www.grec.net/home/cel/main.htm>

⁶ Quart, P. *Bestiari*. Barcelona: Departament de la Generalitat de Catalunya, 1937. Amb il·lustracions de Xavier Nogués

⁷ Extret de *Conversa amb Pere Quart*, a càrrec de Joan Triadú, dins de Quart, P. *Obra poètica*. Barcelona: Editorial Proa, 1999.

- a) Què volen dir els dos primers versos? Com és vista la figura humana?
- b) Què significa *no paris blanc*?

5. En totes dues estrofes del poema «Pingüí» apareixen comparacions entre el comportament dels pingüins i el de les persones. Fixeu-vos-hi i responeu després les preguntes que proposem:

PINGÜÍ

*Amant de la mullena,
amb gregarisme rar,
com nosaltres emplena
les ribes de la mar.*

*Conserva tanmateix
el decòrum que ens manca
i neda com un peix
amb frac i armilla blanca.*

P. Quart, *Obra poètica* (p .85)

- a) Què vol dir *gregarisme rar*?
- b) Es refereixen a alguna època concreta de l'any, els versos *com nosaltres emplena les ribes de la mar*? Quina imatge us ve a la memòria?
- c) Què penseu que vol dir l'autor amb aquestes paraules: *Conserva tanmateix el decòrum que ens manca*?

6. *La Bíblia* ha estat una de les fonts literàries més emprades pels autors de tots els temps. Pere Quart també en fa servir un passatge, el de la temptació d'Eva, dins el *Gènesi*. Llegiu l'episodi de *La Bíblia* que trobareu a l'Annex 1 i el poema «Serpent», que reproduïm aquí, i feu les activitats que plantejarem després:

SERPENT

*Àvol serpent!
(Déu no vigila
la blana argila
d'Eva recent.)*

*El gran desastre
descrius del tot
quan deixes rastre
damunt el llot.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 86)

- a) Què vol dir el primer vers? Per què l'autor fa servir el qualificatiu *àvol*?
- b) Expliqueu el significat dels tres darrers versos de la primera estrofa.
- c) A quin *desastre* fa referència, el poeta?

7. A partir d'una comparació entre dues situacions que tenen com a protagonista el mateix animal, s'aconsegueix un to una mica lleuger. Fixeu-vos-hi i responeu les preguntes que plantejarem després:

CRANC

*Si a Tossa l'amiga
que es banya s'exclama:
—Un cranc em pessiga
el tou de la cama!,

el fet no propala
quan el cranc l'escull
en obscura sala
o en cotxe curull.*

P. Quart, *Obra Poètica* (p. 105)

- A quins dos tipus de cranc fa referència el poema?
- Què fa cada cranc?

8. Rellegiu els quatre darrers poemes i feu una relació de les qualitats que s'atribueixen als animals descrits i als éssers humans que hi apareixen:

<i>Animal</i>	<i>Qualitat</i>	<i>Ésser humà</i>	<i>Qualitat</i>
Colomí		Caçador	
Pingüí		Banyistes	
Serpent		Eva	
Cranc		«Cranc»	

3.2. Exili i retorn: dol i revolta

Aquest segon apartat correspon a l'època en què l'autor hagué de marxar de Catalunya, a causa de la situació en què va quedar el país després de la guerra i a la seva adscripció política. Aquests fets provocaren un canvi important en el to dels seus poemes. En els primers que veurem s'hi reflecteix tot el seu dolor per l'allunyament de la pàtria i per la incertesa davant del futur. Més endavant, però, retrobarem el Pere Quart irònic que, un cop retornat a Catalunya, és capaç de retratar tot allò que hi ha al seu voltant amb el seu estil més punyent.

1. Dins el llibre *Saló de tardor*⁸ hi trobem algunes de les composicions més boniques i sentides de les que l'autor dedicà al temps de la guerra, l'exili i l'enyor: «Corrandes d'exili». Llegiu aquest poema (fixeu-vos com el poeta fa servir una forma de cançó popular, les *corrandes*, per expressar d'una manera clara i senzilla uns sentiments tan intensos) i feu, després, les activitats que us proposem:

⁸ Quart, P. *Saló de tardor*. Santiago de Xile: El Pi de les Tres Branques, 1947.

CORRANDES D'EXILI

*Una nit de lluna plena
tramuntàrem la carena,
lentament, sense dir re...
Si la lluna feia el ple
També el féu la nostra pena.*

* *

*L'estimada m'acompanya
De pell bruna i aire greu
(com una Mare de Déu
que han trobat a la muntanya).*

* *

*Perquè ens perdoni la guerra
que l'ensagna, que l'esguerra,
abans de passar la ratlla,
m'ajec i beso la terra
i l'acaronó amb l'espatlla.*

* *

*A Catalunya deixí
el dia de ma partida
mitja vida condormida;
l'altra meitat vingué amb mi
per no deixar-me sens vida.*

* *

*Avui en terres de França
I demà més lluny potser,
No em moriré d'enyorança
Ans d'enyorança viuré.*

* *

*En ma terra del Vallès
tres turons fan una serra,
quatre pins un bosc espès,
cinc quarteres massa terra.
«Com el Vallès no hi ha res.»*

* *

*Que els pins ceneixin la cala,
l'ermita dalt del pujol;
i a la platja un tenderol
que bategui com una ala.*

* *

*Una esperança desfeta,
una recança infinita.
I una pàtria tan petita
que la somio completa.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 147-148)

- a) Tots els versos fan referència a la situació d'exili a què es veié forçat el poeta. Expliqueu quina sensació ens vol transmetre a la primera estrofa.
- b) A quina *ratlla* fa referència el tercer vers de la segona estrofa?
- c) Quina terra besa el poeta? Cap a quina terra va?
- d) Expliqueu el significat dels versos *No em moriré d'enyorança, ans d'enyorança viuré.*

2. Dins el mateix llibre, i fent servir una composició poètica clàssica, el sonet, el poeta mostra una Catalunya vençuda després del desastre de la Guerra Civil. Llegiu atentament el poema i feu, després, les activitats que us proposem:

CATALUNYA

*Sola, malalta, esparracada, muda,
un altre cop, encara jove, esclava.
La volta de ton cel, com sempre blava,
sostre de tes presons esdevinguda.*

*Ara et retreu ton somni de vençuda
que no vas ésser, com et pertocava,
escometent tos enemics prou brava,
emparant ton honor gaire tossuda.*

*Neta et veuràs de tos pecats un dia
per tanta sang i tanta llunyania,
per la vergonya i per l'enyor dels teus.*

*Com saba pacient sota l'escorça,
més pura revindrà l'antiga força
que ja es desvetlla d'amagat dels déus.*

Roissy-en-Brie, maig del 1939

P. Quart, *Obra poètica* (p. 149)

- a) En els primers versos llegim: *un altre cop, encara jove, esclava*. Busqueu informació sobre els diferents moments de la història en què Catalunya ha esdevingut «esclava».⁹
- b) Què retreu el poeta al país en la segona estrofa?
- c) Quin missatge final creieu que es dona, de desencís o bé d'esperança? Raoneu la resposta.

3. Després de la Guerra Civil i l'exili hi hagué el retorn a Catalunya; un retorn que li suposà tot un seguit de greuges personals: empresonament durant dos anys, mort de la seva muller, pèrdua del patrimoni familiar, dificultats econòmiques... Al llibre *Terra de naufragis*¹⁰ el poeta posa de manifest tot el patiment que experimentà durant aquells anys i que ell visqué com un autèntic naufragi, com una pèrdua total... Malgrat tot, sempre expressà una ferma voluntat de redreçament. Llegiu aquests dos poemes i responeu les preguntes que plantegem després:

⁹ Podeu consultar l'entrada «Catalunya», del volum 2 del *Gran Larousse Català* (p. 996-1005).

¹⁰ Quart, P. *Terra de naufragis*. Barcelona: Els llibres de l'Òssa menor, 28. 1956.

EL NAUFRAGI

*En el mar més soliu
es bressaven les sedes
d'uns olis com monedes,
llunes de regadiu.*

*El naufragi l'escriu
amb un vol d'ales fredes
un ocell sense niu.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 195)

EL GUANY

*Res no he perdut,
que res no posseïa
qui arribava invàlid i nu.*

*Però he guanyat a poc a poc, de pressa,
rovell d'enyors, peresa acovardida
i una mesura rasa d'incertesa
on cerca brins la desmenjada fe.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 202)

— Fixeu-vos que tots dos poemes parlen de pèrdua. En el primer, què és allò que no té, el poeta? I en el segon?

4. A finals dels anys cinquanta, Pere Quart comença a tenir contacte amb els joves universitaris compromesos contra el franquisme. D'aquesta relació, el poeta en treu la força necessària per tornar a creure en l'ésser humà i un públic entusiasta que valorarà de nou la seva obra. Escriu *Vacances pagades*,¹¹ un recull de poemes que aquells joves lluitadors promouen com a model per a la nova poesia que proposaven: el realisme històric. Això no obstant, més tardanament, la crítica ha observat que aquests poemes, escrits quan l'autor tenia seixanta anys, són més una mena de notes autobiogràfiques que no pas una poesia de caire social o de retrat de la realitat.

Seguidament trobareu dos poemes que poden donar raó a uns i a altres. Llegiu-los i feu les activitats que plantejarem després de cada poema:

4.1.

LA CROADA

*Quan s'acosta l'hora
les àvies i els petits s'agemoleixen
al fons de les alcoves;
i al recambró de la higiene
donzelles sospirosoes
s'emmirallen, malgrat tot, amb càlcul.*

*Però els barons —fixeu-vos-hi!—
s'alzinen com pollanques
vora la taula devastada;
surten al porxo,
escruten el cel, color de perla falsa.*

¹¹ Quart, P. *Vacances pagades*. València: Ed. Diputació Provincial de València, 1959.

*Bròfecs com els herois en crisi,
 abracen per damunt
 la muller eixuta,
 que temps ha malalteja.
 (El gos lànguidament udola
 abocat a l'eixida.)
 I «Adéu!» criden a tots
 amb veu entera,
 i alcen el braç a mitges,
 secrets escèptics, tal vegada,
 però en l'extern inexorables.*

*De dos en dos,
 centenars i milers,
 es llancen
 a les desertes vies de la tarda.*

*Entre marcial i amotinats
 avancen, corren
 —escamots convergents,
 centúries, legió—
 impetuosos, emulant-se
 en la carrera única
 com assumits pel fat enorme
 de les grans ofensives
 o els grans èxodes.*

*Perillosament —oh sí,
 que en l'aire sobreneda
 un pensament de pluja—,
 catòlics de debò, croats unànimes,
 com
 un
 sol
 home,
 van a l'estadi nou, van a l'estadi.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 237)

- Busqueu en un diccionari la definició del mot *croada*.
- Feu dos inventaris: el dels mots que fan referència al context medieval i el dels que ens situen en un context bèl·lic:

<i>Context medieval</i>	<i>Context bèl·lic</i>
Exemple: <i>donzella</i>	Exemple: <i>herois</i>

- Rellegiu la primera estrofa i expliqueu què fan les dones velles i les dones joves.

- d) A partir de la segona estrofa es parla dels homes. Expliqueu tot el procés que segueixen des que s'acosta l'hora fins que arriben a la seva destinació.
- e) On van, realment, els homes? Per què creieu que el poeta fa servir aquest to èpic, guerrer...? Què vol explicar?
- f) Busqueu en una enciclopèdia què és el realisme històric o poesia social. Després digueu si aquest poema respon a aquest corrent i justifiqueu la vostra resposta.

4.2.

LES SOLEDATS

*Quan la nostra comarca
fa el tomb, a l'alba , cap al sol;
i quan la nit s'agemoleix, recula,
mai, emperò, dissolta
en la claror total i omnímoda
—que fóra ja la glòria, sembla—,
solen els moribunds
llançar l'últim alè.
(M'ho ha dit un metge taciturn,
de vasta experiència.)*

*I així va ser per a la meva
dolça i petita fugitiva,
a qui un déu, barroer caçador,
colpia de bursada.*

*Moria lentament
entre els meus braços.
Al cel sutjós
d'una ciutat nostra i estranya
on tot era tardor,
l'alba mentia,
un altre cop mentia!*

Ai, sense arrels cessa la flama!

*La meva soledat tocant la seva,
inútilment, com l'ombra damunt l'ombra.
Muda i cega ja, i sorda,
i ja esvanit el seny preciosíssim,
però encara la cosa més bonica
del món dels homes,
fets a semblança i a despit dels déus.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 247)

- a) Quina circumstància de la seva vida ens explica, el poeta?
- b) Llegiu atentament la primera i la tercera estrofa. Digueu quins colors us suggereixen i per què.
- c) En quin moment del dia solen llançar els moribunds l'últim alè?
- d) Rellegiu el poema i fixeu-vos, sobretot, en la darrera estrofa. Quines sensacions us produeix?

5. Al seu darrer volum de poemes, *Poesia empírica*,¹² Pere Quart reprèn el to humorístic i mofaire i, al llarg de gairebé cent composicions, fa un repàs, sovint paròdic, de la tradició literària. D'aquesta manera, aprofita la més variada combinació de versos i estrofes per tractar tota mena de qüestions: crítica d'estaments socials, oficis i institucions (periodistes, polítics, crítics literaris, artistes, etc.), paròdia d'altres autors, etc.

Fixeu-vos en aquests tres poemes. Llegiu-los i feu, després, les activitats que plantegem:

5.1. *CRÍTICS*
Crítics més que obtusos!
Corre cada soca!
No desfan els nusos,
enreden la troca.

Poetes il·lusos
creuen fer patxoca
pels torts i confusos
gargots d'un tanoca.

No ha llegit els versos,
només punts dispersos
de pròlegs comprats.

I això fa que a estones
somïin corones
aficionats!

P. Quart, *Obra poètica* (p. 463)

- Aquest poema té una estructura estròfica molt coneguda: dos quartets i dos tercets. Quin nom rep, aquesta composició? Busqueu la resposta en un manual de mètrica.
- A quina mena de crítics fa referència, el poeta?
- Què vol dir l'expressió *No desfan els nusos, enreden la troca* en relació a la feina d'aquests personatges?
- Què els retreu el poeta, en els versos de la tercera estrofa?

5.2. *NO JUGUEM!*
El llantió dels Jocs Florals
ha tingut poc oli o mal ble
i aquells qui n'han estat puntals
—tret de casos especials—
són mestres en Xiroi Saber.

Sort que uns joves caritatius
no fa pas gaire han engegat
per a foixos, peres i esprius
—i altres que no rimen amb ius—
els Jocs de la Tercera Edat!

P. Quart, *Obra poètica* (p. 464)

¹² Quart, P. *Poesia empírica*. Barcelona: Edicions Proa, 1981 (Els Llibres de l'Óssa menor; 114).

- a) Busqueu informació sobre els Jocs Florals en una enciclopèdia i responeu les preguntes següents:
- Quan van néixer els Jocs Florals? Amb quin motiu? Quins premis s'atorgaven?
 - Durant la Renaixença van tornar a sorgir amb la finalitat d'impulsar la creació literària en català. S'atorgaven els mateixos premis? Quan se celebraven? Quins gèneres es premiaven?
- b) L'autor parla del Xiroi Saber. Quina expressió parodia?
- c) A quins autors es fa esment en el poema? Qui són els *foixos, peres i esprius*? Podeu trobar aquesta informació rellegant la biografia de l'autor, per exemple a *Lletra* (<http://www.uoc.edu/lletra/noms/joliver/index.html>).
- d) Què vol dir el poeta quan parla dels *Jocs de la Tercera Edat*? Què vol criticar?

5.3. *LA SOLUCIÓ DE L'IL·LÚS*

*La democràcia sols
funciona sense trampes
en els pobles on abans
de votar-la i engegar-la
ja l'exercien, de fet,
per costum i per criança.
I per això no reix
a l'Espanya retardada
on encara lleven fruit
caciquismes, tupinades,
capellanies i feus,
rebrotos d'antigues usances.
¿Com pot Catalunya entrar
en la mateixa fornada
si ella, només per raons
—val a dir-ho—, geogràfiques
supera cívicament
el míser estat d'Espanya?
Que ens deixin, doncs, anar sols
i podrem, amb temps i palla,
ensenyar-los com se fa
una vera democràcia.

Llavors, i només llavors,
encetarem el diàleg
per arribar a ser germans
—però cadascun a casa!*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 551)

- a) Rellegiu detingudament el poema per grups de cinc de la manera següent:
- del vers 1 al vers 6
 - del vers 7 al vers 12
 - del vers 13 al vers 18
 - del vers 19 al vers 22
 - del vers 23 al vers 26

- b) Analitzeu cada fragment i proveu d'entendre què vol dir. Si cal, busqueu informació sobre els mots que no conegueu.
- c) Escriviu les conclusions en un full, nomeneu un portaveu perquè les expliqui als vostres companys i companyes. Comproveu que tots els grups heu entès el mateix respecte de cada fragment.
- d) Finalment, prepareu un debat al voltant d'alguna de les següents qüestions:
- Penseu que un poble sense tradició democràtica té molt difícil esdevenir autènticament demòcrata? Raoneu les respostes. Podeu buscar informació sobre els canvis polítics esdevinguts al món en els darrers cinquanta anys. Agafeu com a model tres o quatre països que hagin esdevingut democràcies parlamentàries i seguïu-ne l'evolució.
 - Penseu que Catalunya té més tradició democràtica que la resta d'Espanya? Argumenteu la resposta. Busqueu informació sobre aquest aspecte en diferents enciclopèdies d'història de Catalunya i d'història d'Espanya. Centreu-vos en el segle passat.
 - Penseu que Catalunya pot *anar sola*? Què implicaria aquest fet? Quins avantatges i quins inconvenients hi podria haver?
 - Valoreu la darrera estrofa. Hi ha algun tipus d'organització estatal que s'adigui amb aquesta idea? Quin model d'estat penseu que seria el més just per a totes les comunitats d'Espanya: l'actual o bé un altre de diferent? Argumenteu molt bé la resposta.
 - Penseu que el discurs de Pere Quart ens queda molt lluny o és prou actual? Raoneu la resposta tot fent un repàs de les primeres planes i de la secció de política dels diaris dels darrers mesos.¹³

Recordeu que un debat és una discussió argumentada a partir de dos punts de vista diferents sobre un mateix tema. Per tant, una vegada us poseu d'acord en el tema a debatre, cal que establiu els punts de vista que defensareu i us dividiu en dos grups de treball. A partir de la perspectiva que us hagi tocat de defensar (amb la qual podeu estar d'acord o no), caldrà que us documenteu molt bé per poder rebatre el punt de vista oposat amb arguments contundents. Podeu, doncs, aportar a la discussió retalls de premsa, fragments de telenotícies, filmacions diverses, fotografies, enquestes (elaborades per vosaltres mateixos entre la gent que us envolta: família, veïns, gent del barri on viviu o del voltant del vostre centre, companys, professors, etc.), i tot allò que se us acudeixi.

¹³ Podeu consultar els webs dels diaris *Avui*, *El Periódico de Catalunya*, *La Vanguardia*, *El País*, etc.

II. DE LA POESIA A LA LENGUA ORAL

Escoltar i parlar sembla ben fàcil. En realitat, però, es tracta de dues activitats força complexes en les quals intervenen diferents microhabilitats de manera simultània. La poesia és fonamentalment un text per ésser recitat i escoltat. Per tant, tots els recursos i les estratègies de la llengua oral hi són presents.

1. DE MEMÒRIA

La memòria, l'habilitat de retenir, és essencial per a la comprensió de qualsevol missatge. Si no recordéssim el que acaba de dir el nostre interlocutor, no podríem ni desenvolupar una simple conversa quotidiana.

1. Activeu la memòria desenvolupant el joc de rol proposat tot seguit. Seguiu els passos indicats:

- a) Formeu grups de quatre alumnes i repartiu una fotocòpia de la carta de restaurant per a cadascú. A cada grup tres persones adoptaran el rol de clients de restaurant i una altra el paper de cambrer o cambrera.
- b) Els clients han de seleccionar tres plats: un primer, un segon i les postres. El cambrer o la cambrera ha de prendre nota mentalment de la comanda. Després, s'ha de dirigir a un extrem de l'aula, on representa que és el taulell del restaurant.
- c) Finalment, el cambrer o la cambrera ha de tornar a la taula per servir cadascun dels clients. Mentre els serveix ha de repetir en veu alta els plats demanats.

Trieu un primer plat:

❖ <i>Sopa de verdures</i>	❖ <i>Amanida verda</i>
❖ <i>Sopa de xampinyons</i>	❖ <i>Amanida de l'hort</i>
❖ <i>Sopa de gírgoles</i>	❖ <i>Amanida tropical</i>
❖ <i>Sopa de tortuga</i>	❖ <i>Amanida catalana</i>
❖ <i>Sopa d'espàrrecs</i>	❖ <i>Amanida Can Pomer</i>

Trieu un segon plat amb un acompanyament:

❖ <i>Pollastre</i>	❖ <i>Al forn</i>	❖ <i>Amb patates</i>
❖ <i>Llom</i>	❖ <i>A la brasa</i>	❖ <i>Amb escalivada</i>
❖ <i>Conill</i>	❖ <i>Fregit</i>	❖ <i>Amb carxofes</i>
❖ <i>Lluç</i>	❖ <i>Arrebossat</i>	❖ <i>Amb rovellons</i>
❖ <i>Llenguado</i>		

I ara, unes postres:

❖ <i>Gelat de vainilla amb rom</i>	❖ <i>Crema catalana</i>
❖ <i>Gelat de gerds i coco</i>	❖ <i>Crema amb nata</i>
❖ <i>Gelat de menta i xocolata</i>	❖ <i>Maduixes amb nata</i>
❖ <i>Gelat de poma i pera</i>	❖ <i>Flam amb xocolata</i>

2. Per parelles completeu el text seguint les instruccions del professor o la professora.¹⁴

DICTAT A

Sóc lloca. El fat ho volgué.

que piulen i folguen amb càndid renou.

em clissa el gall dindi i l'ànec i l'oca

la lloca!

On és ma nissaga? Temps ha que fou cuïta.

informà la truita

Així segrestaven i amagaven l'ou!

Llur folga incessant, llur vil piuladissa,

El fat ho volgué. Sóc lloca.

Debades prenc aires de greu dignitat

Car sóc l'arbre bord

Car sóc la misèrrima dida

DICTAT B

Passejo vexada vint fills de mal ou,

Airejo la trepa! Amb ull sorneguer

i em criden: Mireu! Ara ve

La vergonya em puny, el dolor m'acuita.

assaonà el brou,

i a la masovera reportà mant sou.

Ara sóc lloca, sóc mare postissa,

em cremen l'entranya, res no em pertoca.

Sofreixo les befes d'aquest veinat.

i redreço la cresta marcida...

amb branca de fruita aliena guarnida.

eixuta de llet i d'amor.

¹⁴ Vegeu les indicacions de la guia didàctica (a l'Annex 3).

2. L'ENTONACIÓ

L'entonació d'un missatge pot canviar-ne fins i tot el significat. En la recitació d'un poema és també essencial perquè el text adquireixi sentit i transmeti emotivitat a l'audiència.

1. Realitzeu aquest dictat amb un company o una companya seguint les instruccions que us donarà el professor o la professora.¹⁵ Feu atenció a l'entonació de les diferents frases.¹⁶

DICTAT A

Frases per dictar:

- 👤 Com ho has fet, això? És difícil?
- 👤 Ja t'ho he dit: moltes vegades la calefacció no funciona.
- 👤 No li proposis això que dius. Ara no és el millor moment.
- 👤 Ha d'estar tot preparat a les vuit, ja ho saps. Qui vindrà al sopar?

Frases per completar amb signes de puntuació:

- 👤 . Com ho has fet això és difícil.
- 👤 . Ja t'ho he dit moltes vegades la calefacció no funciona.
- 👤 . No li proposis això que dius ara no és el millor moment.
- 👤 . Ha d'estar tot preparat a les vuit ja ho saps que vindrà a sopar.

DICTAT B

Frases per dictar:

- 👤 Com ho has fet? Això és difícil!
- 👤 Ja t'ho he dit moltes vegades: la calefacció no funciona.
- 👤 No li proposis això. Que dius ara? No és el millor moment.
- 👤 Ha d'estar tot preparat a les vuit. Ja ho saps, qui vindrà al sopar?

Frases per completar amb signes de puntuació:

- 👤 . Com ho has fet això és difícil.
- 👤 . Ja t'ho he dit moltes vegades la calefacció no funciona.
- 👤 . No li proposis això que dius ara no és el millor moment.
- 👤 . Ha d'estar tot preparat a les vuit ja ho saps que vindrà a sopar.

¹⁵ Vegeu les indicacions de la guia didàctica (a l'Annex 3).

¹⁶ Per elaborar aquesta activitat, s'han utilitzat les propostes de Sanz, G. «Ensenyar a puntuar a l'ESO. Sugeriments des de la pràctica». *Articles* [Barcelona] (juliol 2000), n. 20.

2. Reconstruïu els refranys amb un company o una companya seguint les instruccions del professor o la professora. Digueu-los oralment i observeu que tots segueixen la mateixa entonació.

Qui més hi posa,

atorga.

Qui no reposa,

que doni remei.

Qui oli remena,

Qui dóna consell,

les mans se n'unta.

més hi perd.

no pisca.

Qui cerca,

Qui calla,

troba.

Qui no s'arrisca,

fa poca cosa.

3. Per grups de tres llegiu els poemes següents i valoreu l'elocució dels companys i les companyes. Feu especial atenció a l'entonació. Seguiu les indicacions del professor o la professora:

HIPOPÒTAM

*Perquè dins l'aigua del riu
s'ha emmirallat l'hipopòtam,
alça el cap, fa una ganyota amb
la gran boca oberta i riu.*

TIGRE CAPTIU

*¿Les fuetades t'han ratllar la pell,
o potser l'ombra de la reixa?*

LLUERNA

*—Cuca de llum, ¿què cerqueu
pels marges amb la llanterna?
I diu ella sense veu:
—Una lluern!*

ZEBRA

*Pel desert corre la brama
que no et saps treure el pijama.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 73, 69, 96 i 62)

<i>Pauta de valoració</i>	<i>Sí</i>	<i>No</i>
Ha canviat paraules?		
Ha articulat correctament totes les paraules?		
Ha variat l'entonació durant la recitació?		
Ha marcat algunes pauses?		
Ha mirat cap al públic?		

3. EL RITME

La poesia és un text per ésser dit. Un dels recursos que s'hi utilitzen per captar l'atenció del receptor és el ritme, que es crea amb l'accent principal que conté cada vers.

1. Dicteu, sense interrupcions, un text a un company o una companya. Després, copieu els mots que us dicti de manera que la síl·laba accentuada quedi dins el requadre ombrejat.

DICTAT A

<i>Per dictar</i>	<i>Per completar</i>		
dò mino			
dom í no			
v ila			
vil à			
valenci à			
val è ncia			

DICTAT B

<i>Per dictar</i>	<i>Per completar</i>		
p orro			
por ó			
provinci à			
prov í ncia			
quin z è			
quin z e			

2. En aquest quadre s'han separat les síl·labes del poema «Elefant». Pinteu els quadres de les síl·labes tòniques. Quin fenomen hi observeu?

<i>De</i>	<i>la</i>	<i>trom-</i>	<i>-pa</i>	<i>gri-</i>	<i>-sa</i>
<i>ca-</i>	<i>-nons</i>	<i>a-</i>	<i>-ce</i>	<i>-rats</i>	
<i>de</i>	<i>les</i>	<i>qua-</i>	<i>-tre</i>	<i>po-</i>	<i>-tes</i>
<i>pi-</i>	<i>-lars</i>	<i>de</i>	<i>pa-</i>	<i>-lau,</i>	
<i>po-</i>	<i>-pu-</i>	<i>-lar</i>	<i>ban-</i>	<i>-de-</i>	<i>-ra</i>
<i>de</i>	<i>l'o-</i>	<i>-re-</i>	<i>-lla</i>	<i>gran</i>	
<i>de</i>	<i>la</i>	<i>pell</i>	<i>grui-</i>	<i>-xu-</i>	<i>-da</i>
<i>gal-</i>	<i>-tes</i>	<i>d'ad-</i>	<i>-vo-</i>	<i>cat,</i>	
<i>dels</i>	<i>u-</i>	<i>-llals</i>	<i>de</i>	<i>vo-</i>	<i>-ri</i>
<i>tor-</i>	<i>-res</i>	<i>de</i>	<i>pe-</i>	<i>-dant.</i>	

3. Escandiu els versos del poema «Cranc». Inserir una síl·laba (la síl·laba tal com la pronunciem) en cada quadre i pinteu els quadres de les síl·labes tòniques d'un color. (Podeu trobar el poema «Cranc» en aquest mateix dossier: a l'exercici 7 del subapartat 3.2. de *I. L'autor i la seva obra.*)

«Cranc»

<u>Si</u> a	Tos-	-sa	l'a-	-mi-	ga

4. LA RIMA

La rima, com el ritme, és un recurs que facilita la recepció del poema a la persona que el l'escolta, qui mitjançant la similitud de les paraules pot retenir els versos que ha escoltat.

1. Per grups de cinc repartiu-vos els embarbussaments i reciteu-los. Seguiu les instruccions del professor o la professora.

**Si qui deu deu diu que deu deu, diu
el que deu i deu el que diu.**

Tinc tanta sang que a les cinc tinc son.

**En cap cap no hi cap el que cap en
el meu cap.**

Un plat pla ple de pebre negre està.

**Diu qui. Diu jo. Diu sí. Diu tu. Diu
aui. Diu io. Diu no. Diu ah!**

Cards verds piquen, secs taquen.

**Plou poc. Però pel que plou , plou
prou.**

Alls tendres piquen, secs couen.

**Tinc pa sec al sac. M'assec on sóc i
el suco amb suc.**

2. Reconstruiu els refranys amb un company o una companya. Digueu-los oralment i observeu-ne amb atenció la rima. Seguiu les instruccions del professor o la professora.

És un ase molt valent,

Si t'atabales seràs ruc,

procura per a ell.

En aquest món de mones,

Quan la rata entra a la ratera

Es renta el gat

El gat vell

hi ha més bèsties que persones.

i si t'amagues, poruc.

després de fart.

que porta la càrrega i no se'n sent.

ja no pot tornar enrere.

3. Realitzeu aquest dictat amb un company o una companya seguint les instruccions que us donarà el professor o la professora. Pareu l'orella i escolteu atentament la o tònica dels mots que us dictin per poder classificar-los correctament.¹⁷

DICTAT A

Mots per **dictar**: *ou, renou, bord, amor, lloca, sou, oca*

Quadre per **omplir**:

O oberta	O tancada

DICTAT B

Mots per **dictar**: *granotes, bassiol, dolces, moltes, riotes, redol, bunyol, potes*

Quadre per **omplir**:

O oberta	O tancada

¹⁷ Vegeu les indicacions de la guia didàctica (a l'Annex 3).

4. Aparellareu els versos que rimen seguint les instruccions del professor o la professora.
Feu atenció a la síl·laba tònica.

Em cal un règim per amagrir

Ja tothom parla de Sant Martí!

La pell em tiba, panteixo massa.

i les cent passes cada matí.

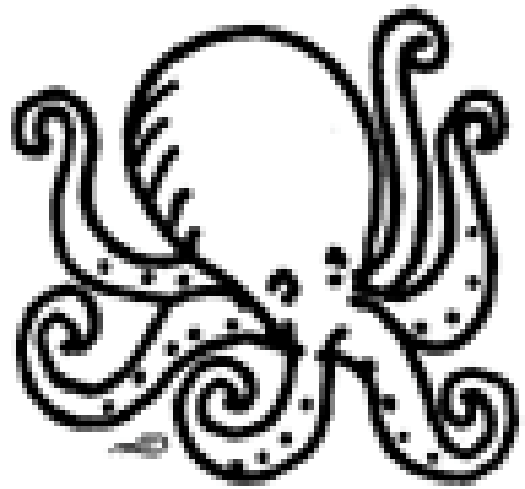
poques segones, gens de carbassa

No em moc de casa, menjo a desdir

És clar, m'engreixo com un garrí

Però, ara sí:

—allò que passa.

III. BESTIARIS

1. LITERATURA, PER A QUÈ?

Cada text té un objectiu: informar, donar instruccions, convèncer, etc. Les obres literàries, a més a més, es caracteritzen per buscar una determinada resposta de qui les escolta o les llegeix. Un conte, una novel·la o una poema ens poden fer riure, plorar, espantar i, sobretot, reflexionar.

1. Completeu la fitxa tècnica. Cerqueu la informació que hi manca al web del zoo de Barcelona (<http://www.zoobarcelona.com>).

Tigre de Sumatra (*Panthera tigris sumatrae*)

1. Característiques generals:

- Hàbitat: Reproducció:
- Alimentació:
- Vida social:

2. Característiques específiques:

- Pes: Llargària:
- Gestació: Nombre de cries:
- Longevitat:

2. Llegiu el poema següent (no de Pere Quart, sinó de Josep Carner) i contesteu les preguntes formulades després:

EL TIGRE

*Ja heu sentit parlar del tigre,
un nom que, tot sol, fa por;
si el vèieu per una esclatxa,
cauríeu de tremolor.*

*Amb un mirar que esgarrifa
i un poc més gran que el lleó,
sense crinera d'artista,
ratllat de negre pertot,
veu que tanmateix arriben
tres dels millors caçadors.*

*Mal que el tigre sia tigre,
va dient anguniós:*

*—Caçadors vénen amb armes,
amb armes d'horribles sons!
Jo que, havent crosplit deu homes
sostenia que eren bons!*

J. Carner, *Bestiari* (p. 183)

- a) Quin tipus d'informació conté el poema sobre l'animal que presenta, objectiva o subjectiva?

- b) Quin és l'objectiu del poema? Compareu la finalitat d'aquest text amb la de la fitxa tècnica inclosa a l'exercici anterior.

3. Llegiu els textos següents i digueu quina moralitat o quina reflexió se'n desprèn:

LA LLEBRE I LES GRANOTES

Les llebres són uns dels animals més porucs que existeixen —encara que potser no sense raó. El cas és que n'hi havia una, de llebre, que es planyia amargament de la por que la dominava i pensava en la manera d'enfortir el seu caràcter i augmentar la seva presència d'ànim: li hauria agradat arribar a ser un animal valent i decidit com el llop, que plantava cara a tothom, i que no tenia mai por de res ni de ningú.

Un dia que es dedicava a reflexionar sobre aquesta qüestió i no s'atipava de fer voltes a l'entorn de la manera d'esdevenir més valenta —talment com el ruc que fa voltes a la sínia—, va sentir un soroll sospitós, que no sabia ben bé què era, i, sense aturar-se a esbrinar-ne la causa va fer un bot i va arrencar a córrer... com una llebre! I no va parar fins que va arribar a l'estanyol de la Comella, que hi havia més enllà dels prats de la Pedra Dreta.

Però a la vora de l'estanyol hi havia tota mena de granotes que eren els estadants habituals d'aquell indret. I així que van sentir arribar la llebre van fer un salt i es van llançar de cap a l'aigua, on es van quedar amagades, quietes i silencioses, arraulides entre el fang o sota els joncs.

—Encara sort! —va dir la llebre, amb una sensació de consol—. És veritat, que tenim molta por, les llebres, i que no ens la treu ningú, a les llebres, aquesta por! Però encara hi ha algú que té por de nosaltres, de les llebres!

A. Jané [adaptació], *Cavall Fort*, n. 816 (p. 21)

LA GRUA I EL PAÓ

Un paó es gloriejava una cosa de no dir de la seva cua, formada, certament, per un conjunt esplèndid de plomes bellíssimes, de colors brillants i variats. Se'n gloriejava especialment, davant d'una grua de plomatge més aviat gris i discret, sense res que hi donés un relleu especial.

—Que me'n dius dius, pobrissona grua, de les plomes de la meua cua? N'has vist mai algunes altres que s'hi puguin comparar? Són unes plomes emblemàtiques i carismàtiques, innovadores i desinhibides. No pots pas dir el mateix tu, amb aquestes plomes acromàtiques, descolorides i sense castanya.

—Calla, calla, pastanaga —li deia la grua, que no tenia ganes de discutir—. No te'n dones vergonya, de ser tan presumit?

—El que et passa, a tu, és que tens enveja —hi tornava el paó, sense esmena—. Donaries qualsevol cosa, tu, per tenir unes plomes de disseny com les meves en lloc del teu miserable plomissol!

—Ja em diràs de què et serveixen les plomes, si no ets capaç d'arrencar el vol —li va dir la grua—. Molt carisma i molt disseny, però no et pots bellugar del teu rodal, i, si s'acosten uns caçadors, ja m'ho sabràs dir. Jo, en canvi, amb el meu plomissol, que dius tu, em poso a volar i amb quatre cops d'ala ja he tramuntat la carena.

A. Jané, *Cavall Fort*, n. 825-826 (p. 29)

2. ANIMALS, PERÒ SAVIS

Des de la tradició animalística de la cultura grega antiga, la figura de l'animal s'ha utilitzat a la literatura per reflexionar sobre les virtuts i els defectes dels éssers humans. Aquesta tradició ha arribat fins a la literatura dels nostres dies. A la literatura catalana del segle XX en trobem diferents exemples, entre els quals cal destacar els bestiaris d'autors com Pere Quart i Josep Carner.

1. Expliqueu quin és el significat d'aquests refranys. Identifiqueu quins contenen una reflexió sobre els éssers humans:

Brams d'ase no pugen al cel.

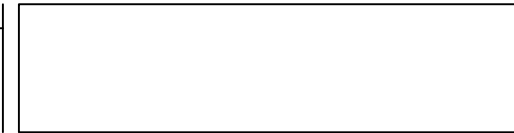
Cada gall canta en el seu galliner.

L'hoste i el peix, als tres dies put.

Ase vell, carregat de vicis.

Per sant Ramon, la gallina pon.

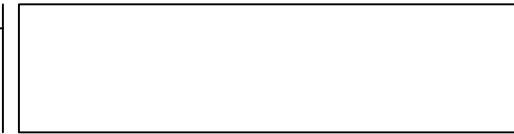
Pel gener, bodes de gats i marramaus pels terrats.

La gavina el temps que farà endevina.

La cabra pels seus pecats els genolls porta pelats.

2. Llegiu els poemes següents i identifiqueu quina reflexió sobre els éssers humans contenen. Expliqueu-la i doneu-ne la vostra opinió:

LA GUINEU

*—Eixim de nit sense fressa,
talment que ningú no ens sent;
tenim una llarga cua
i un morrot ben amatent.*

*Més ens plau d'estripar vides
que de dar-nos cap enfit;
i, no fent remor de passes,
ens ignora fins la nit.*

*Si altra gent cuita de dia,
les guineus ho fem després.
El desig diu: —Si hi anava...—
Les tenebres diuen: —Vés.*

*Glotonies ens obliguen
a deixar, per tots costats,
nius desfets d'una grapada,
galliners ben ensagnats.*

*Poc caldrà que s'escarrassin
a atacar-me certes veus:
en política i negocis,
l'home ha après de les guineus.*

J. Carner, *Bestiari* (p. 109-110)

- Reflexió que conté el poema:

.....
.....

- Opinió personal:

.....
.....

GUINEU

*¿Què faria —pregunteu—,
de la pell de cortesana?
Abrics per a la germana
guineu.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 59)

- Reflexió que conté el poema:

.....
.....

- Opinió personal:

.....
.....

3. Feu les activitats següents:

a) Abans de llegir el poema, definiu les dues característiques més significatives de la girafa:

1.

.....

2.

.....

b) Llegiu el poema i verifiqueu si conté les dues característiques que heu definit anteriorment:

LA GIRAFA

*És, la girafa, més alta
que no pas cap més ruminant;
des del dia que va néixer
s'anà estirant, estirant.*

*La seva cua davalla
sens tocar res massís,
i son coll s'enlaira sempre
com d'enyor d'un paradís.*

*Contemplativa onsevulla,
oblidant cingles i esculls,
sa boca va més enlaire
que les orelles i els ulls.*

*—Quan, de cop, es tiri a córrer,
ningú no l'atenyerà
llevat d'un tret o sageta
del cobejós africà.*

J. Carner, *Bestiari* (p. 97)

c) Un cop llegit el text, contesteu les preguntes següents:

- Us ha agradat el poema? Raoneu la vostra resposta.
- Us ha resultat difícil llegir-lo? Indiqueu quins són els passatges que considereu més complexos.
- Modificaríeu algun fragment del poema? Per què?
- Quines paraules no heu comprès? Les heu buscades al diccionari?

4. Feu les activitats següents:

a) Abans de llegir el poema, definiu les dues característiques més significatives del pingüí:

1.
.....
2.
.....

b) Llegiu el poema i verifiqueu si conté les dues característiques que heu definit anteriorment:

EL PINGÜÍ

*—Si ma forma i tarannà
divertia algun plaga,
cap ximple no em guanyarà
a nedar i a capbussar,
que ja em vénen de nissaga.*

*D'ulls rodons i bec gruixut
sóc, nedant, extraordinari;
ja sé que, a terra vingut,
faig posat de saberut
amb caient estrafalari.*

*Mai per sentiments roïns
se les heuen els pingüïns;
cap desplaer no ens trastoca.
Sabem els altres marins
i ens basta el cau d'una roca.*

J. Carner, *Bestiari* (p. 163)

c) Un cop llegit el text, expliqueu el significat de les paraules següents:

- Tarannà:
- Plaga:
- Capbussar:
- Saberut:

5. Llegiu els dos poemes següents i compareu-los. Contesteu les preguntes que es formulen tot seguit:

EL CAMELL

—El meu córrer meravella;
i si no em plauen estreps,
en ma esquena hi ha dos geps
i l'endemig fa de sella.

Espines menjo només
(tot el que el desert ens dóna).
De pares a fills, fa estona
que ens carreguen els neulers.

Per sorrala escafeïts
no tinc fam ni cerco ajuda,
i set dies i set nits
puc estar sense beguda.

I on jamai cap casa hi ha,
si és que em toca traçinar
gent d'espasa o gent de renda,
quan ve l'hora de dinar,
ma gran ombra els fa de tenda.

J. Carner, *Bestiari* (p. 39)

CAMELL I DROMEDARI

¿És el dromedari
o el camell, senyors?
¿Quin, de l'un o l'altre,
té un gep o en té dos?

P. Quart, *Obra poètica* (p. 65)

- Qui parla en els poemes? El poeta? L'animal descrit?
- Quines característiques del camell es descriuen?
- Quin dels dos poemes descriu més exhaustivament l'animal?
- Quin dels adjectius següents utilitzaríeu per valorar el poemes que heu llegit?
Raoneu la vostra resposta:
 - Sintètic
 - Descriptiu
 - Díficil
 - Divertit
 - Melòdic

3. EXPERIMENTAR AMB LA LLENGUA

La poesia utilitza els recursos fonètics de la llengua per captar l'atenció de la persona que l'escolta. La rima i el ritme són aspectes essencials en la poesia, un text que s'escriu per ésser dit.

1. Completeu la taula afegint-hi un mot que soni igual, pel que fa a les vocals, a partir de la vocal tònica de la paraula de referència del quadre:

<i>Paraula de referència</i>	<i>Paraula amb la mateixa síl·laba inicial</i>
cama	casa
brusa	
punxa	
zebra	
joia	
reixa	
ase	

2. Completeu la taula afegint-hi un mot que soni exactament igual (tant les vocals com les consonants), a partir de la vocal tònica de la paraula de referència del quadre:

<i>Paraula de referència</i>	<i>Paraula amb la mateixa síl·laba final</i>
cargol	esquirol
company	
gentil	
cavallet	
pallús	
disgust	
enfit	

3. Completeu la taula afegint-hi un mot que rimi (amb rima consonant —que siguin iguals tant les vocals com les consonants a partir de la síl·laba tònica—) amb la paraula de referència:

<i>Paraula de referència</i>	<i>Paraula que rima amb rima consonant</i>
tronats	
gana	
vida	
roncar	
multimilionari	
roncar	
moment	
excusa	

4. Llegiu el text i identifiqueu els mots implicats en la rima del poema. Contrasteu aquests mots amb els que heu inclòs en el quadre de l'exercici anterior i digueu si hi ha alguna coincidència:

EL PORC

*—Dos subjectes molt tronats
que badallaven de gana
em trobaren ple d'ufana
i se'm van quedar parats.*

*Deia l'un: —Quin fàstic, bah!
L'altre feia, amb veu neulida:
—Quina vida, quina vida!
Només que menjar i roncar!*

*I ja el primer va tornar-hi:
—Jo he vist aqueix tarannà...
Guaita! la cara que fa
és de multimilionari—.*

*I vaig respondre al moment:
—Calleu, parella insolvent
que aneu d'espardenya i brusa!
Ésser jo porc, no és excusa
per tractar-me porcament.*

J. Carner, *Bestiari* (p. 167)

5. Completeu el poema amb les paraules que hi manquen. Observeu la rima que s'hi estableix:

LA TORTUGA

—Jo só la ;
em diuen
perquè sempre he ,
en joia o en ,
aquest gran
damunt de ,

El món és
de qui-sap-les ;
jo, quan sóc al ,
veig perills i
que treuen el

I de cop, ,
d'una nit al ,
ni armaré
ni veuré mai
camins ni ;
per la lleu
que hagi mai ,
potser m'hauran
a un humil
(eixorc, sense ,
de la terra),
capgirada
dins una

J. Carner, *Bestiari* (p. 185)

Paraules per completar el poema:

poruga	safata	com	carrers	raons	nas
dut	pena	fons	capaç	virtut	nom
ingrata	tocom	tingut	dut	escut	esquena
coses	ras	noses	minyons	més	tortuga

6. Recomponeu la primera estrofa dels poemes de Josep Carner combinant un vers de cada quadre:

VERS 1
—Sóc un gos, i ben frisós
—En aquest món tan perdut,
—Mig fosques, mig argentades.
—M'he guanyat cada lloança,
—M'han contat que és molt corrent

EL BULDOG

.....

.....

.....

.....

VERS 2
dir lluç al poc entenen.
bellugadisses al mar,
cada crit d'admiració!
jo, camallarga afinada,
d'una escomesa novella;

LA BECADA

.....

.....

.....

.....

VERS 3
amb bec subtil, punxegut,
a l'endemà de pescades
(I ho fa sovint qui es refia,
Sóc el símbol de la França!
no pas gosset temerós

EL LLUÇ PROTESTA

.....

.....

.....

.....

VERS 4
que acluqui els ulls al redós
per viure ric i solvent,
I al corral, quan ve pitança,
en oli serem guardades
em sembla que hauria hagut

SARDINES

.....

.....

.....

.....

VERS 5
de néixer i viure estimada.
d'una faldilla de vella.
per a alguna trista llar.
jo l'estreno, gall que só.
d'un bitllet de loteria).

EL GALL

.....

.....

.....

.....

8. Escandiu els versos d'aquest poema escrivint una síl·laba (tal com la pronunciem, encara que correspongui a dues paraules) en cada quadret. Després, pinteu les síl·labes tòniques, tal com mostra l'exemple. Finalment, digueu quin fenomen hi observeu.

SERPENT

*Àvol serpent!,
(Déu no vigila
la blana argila
d'Eva recent.)*

*El gran desastre
descrius del tot
quan deixes rastre
damunt el llot.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 86)

	Síl·laba 1	Síl·laba 2	Síl·laba 3	Síl·laba 4	Síl·laba 5
Vers 1	À-	-vol	ser-	-pent	
Vers 2					
Vers 3			-na ar-		
Vers 4					
Vers 5					
Vers 6					
Vers 7					
Vers 8					

9. Identifiqueu quina de les tres siluetes que us oferim és la que representa el poema «Cérvol». Tingueu en compte que cada quadret correspon a una síl·laba i que els quadrets ombrejats indiquen síl·laba tònica.

CÉRVOL

*Com un arbre rabent,
arrelat dins el vent...*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 57)

❶

❷

❸

10. Escandiu els versos del poema «Conill» escrivint una síl·laba (tal com la pronunciem) en cada quadret. Després, pinteu les síl·labes tòniques. A partir de la silueta resultant, analitzeu com es relacionen rítmicament els versos del poema.

EL CONILL

—Sóc un pare de família
amb un reguitzell de fills.
Mes orelles són ben llargues
i mon cor dels més senzills.

La de casa, esperant sempre
ja menuda ja brivall,
no pot separar terrossos
ni anar, convidada, a un ball.

Heus ací les meves tasques
(cadascú sirga com pot):
córrer escàpol dins de l'herba
o fer clot i sempre clot.

Em desplauen les batalles;
m'esgarrifen els perills.
Per'xo diuen dels pacífics
que «corrien com conills».

J. Carner, *Bestiari* (p. 50)

Primera estrofa

Segona estrofa

ni_a-	nar	con-	-vi-	-da-	-da_a un	ball	

Tercera estrofa

Quarta estrofa

11. Escandiu els versos d'aquest poema i marqueu les síl·labes tòniques en els quadres. A partir de la silueta resultant, elaboreu un poema respectant el ritme de la composició de Pere Quart.

GRANOTES

*Nedar de granotes
al meu bassiol
promou les riotes
d'infants en redol.*

*Fent-los babarotes
L'un diu: —Quin bunyol!
Com mouen les potes?
No saben el crawl!*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 90)

Primera estrofa

Segona estrofa

IV. TALLER D'ESCRIPTURA

1. POESIA PER ESDEVENIR POETES

1. Heu pogut observar, a partir de la lectura dels poemes de Josep Carner i de Pere Quart, com hi ha diferents maneres de tractar un mateix tema (en el nostre cas, un mateix animal). Ara veureu com Pere Quart recorda el text d'un altre poeta, Joan Maragall, i en fa una interpretació molt diferent. Llegiu atentament els dos poemes i feu les activitats que proposem:

1.1.

LA VACA CEGA

*Topant de cap en una i altra soca,
avançant d'esma pel camí de l'aigua,
se'n ve la vaca tota sola. És cega.
D'un cop de roc llançat amb massa traça,
el vailet va buidar-li un ull, i en l'altre
se li ha posat un tel: la vaca és cega.
Ve a abeurar-se a la font com ans solia,
mes no amb el ferm posat d'altres vegades
ni amb ses companyes, no; ve tota sola.
Ses companyes, pels cingles, per les comes,
pel silenci dels prats i en la ribera,
fan dringar l'esquellot, mentre pasturen
l'herba fresca a l'atzar... Ella cauria.
Topa de morro en l'esmolada pica
i recula afrontada... Però torna,
i baixa el cap a l'aigua, i beu calmosa.
Beu poc, sens gaire set. Després aixeca
al cel, enorme, l'embanyada testa
amb un gran gesto tràgic; parpelleja
damunt les mortes nines i se'n torna
orfe de llum sota del sol que crema,
vacil·lant pels camins inoblidables,
brandant llànguidament la llarga cua.*

J. Maragall, *Antologia poètica* (p. 31)

- Per què s'ha quedat cega, la vaca?
- Què fan les seves companyes? Per què no hi va, amb elles?
- Quin to té aquest poema? Penseu que és alegre? Per què? Què vol transmetre?
- Hi ha una estructura estròfica? I rima? Per què penseu que està escrit d'aquesta manera, el poema?

1.2.

VACA SUÏSSA

*Quan jo m'embranco en una causa justa
com En Tell sóc adusta i arrogant:
prou, s'ha acabat! Aneu al botavant
vós i galleda i tamboret de fusta!
La meva sang no peix la noia flaca
ni s'amistança amb el cafè pudent.*

Vós no sou qui per grapejar una vaca,
ni un àngel que baixés expressament.
¿I no sabeu que l'amo, un modernista,
em volia succionar els mugrons
amb un giny infernal, cosa mai vista,
que em deixaria eixuta en pocs segons?
Encara us resta la indefensa cabra,
que sempre ha tingut ànima d'esclau.
A mi no em muny ni qui s'acosti amb sabre!
Tinc banyes i escometo com un brau.
Doncs, ja ho sabeu! He pres el determini,
l'he bramulat per comes i fondals,
i no espereu que me'n desencamini
la llepolia d'un manat d'alfals.
Que jo mateixa, si no fos tan llega,
en lletra clara contaria el fet.
Temps era temps hi hagué una vaca cega:
jo sóc la vaca de la mala llet!

P. Quart, *Obra poètica* (p. 67)

- A qui s'adreça, la vaca? A quina causa justa es refereix?
- Busqueu en una enciclopèdia qui va ser Guillem Tell i quins foren els seus fets.
- Qui diu la vaca que no la muny? Per quina cosa no es deixaria temptar?
- Quin to fa servir el poeta: irònic, trist, alegre, irat...? Justifiqueu la resposta.
- Quina estructura estròfica té, aquest poema? Com és la rima, assonant o consonant?

2. Ara que heu vist els dos poemes, ompliu el quadre següent:

	«La vaca cega»	«Vaca suïssa»
<i>Tema</i>		
<i>Punt de vista</i>		
<i>To</i>		
<i>Estructura poètica</i>		
<i>Rima</i>		

3. Llegiu la lletra de la cançó «La gallineta», de Lluís Llach, i feu les activitats proposades:

LA GALLINETA (CANÇONETA)

*La gallineta ha dit que prou,
ja no vull pondre cap més ou,
a fer punyetes aquest sou
que fa tants anys que m'esclavitza.*

*I si em vénen ganes de fer-ne
em farà venir un restrenyiment,
no tindrà cap més ou calent
el que de mi se n'aprofita.*

*La gallina ha dit que no,
visca la revolució.*

*A canvi d'algun gra de blat
m'heu tret la força de volar
però, us ho juro, s'ha acabat!
Tinc per davant tota una vida
i no pateixo pel destí,
que un cop lliurada del botxí
no ha d'haver-hi cap perill
perquè m'entengui amb les veïnes.*

*La gallina ha dit que no,
visca la revolució.*

*I els galls que amb mi hauran de dormir
Els triaré sans i valents,
que n'estic farta d'impotents
que em fan passar nits avorrides.*

*Que quedi clar per sempre més,
que jo de verge no en tinc res,
i que, posats a fer, no em ve
d'un segon estrenyiment.*

*La gallina ha dit que no,
visca la revolució.*

Lluís Llach

- a) A quin dels dos textos anteriors («La vaca cega» i «Vaca suïssa») s'assembla més «La gallineta»? Per què? Argumenteu detalladament la resposta.
- b) En grups de quatre feu una d'aquestes activitats:
 - Elaboreu un poema titulat «L'ovella pelada», que s'ha d'assemblar en la forma estròfica, en el to i en el contingut a «La vaca cega». (Abans de començar a escriure, busqueu les paraules adients per caracteritzar l'animal i el seu entorn i fixeu-vos en el to de «La vaca cega» i proveu d'imitar-lo.)
 - Elaboreu un poema que porti per títol «Truja pota negra» i que s'assembli en el contingut i en el to a «Vaca suïssa» i «La gallineta». Pel que fa a l'estrofa i la rima, podeu triar el model de qualsevol d'ambdós textos. (Com en l'activitat anterior, primer heu de buscar les paraules pertinents.)
- c) Llegiu en veu alta els poemes per tal que tots en pugueu gaudir!

4. Jacint Verdaguer és un altre dels autors amb qui podem relacionar Pere Quart. Hem vist com, a «Corrandes d'exili», es posava de manifest tota la tristesa per l'allunyament del propi país. Verdaguer ja havia experimentat aquella sensació i la va posar de manifest al seu poema «L'Emigrant». Llegiu-los tots dos (trobareu «Corrandes d'exili» a l'exercici 1 del subapartat 3.2. de l'apartat I) i feu, després, les activitats proposades:

L'EMIGRANT

*Dolça Catalunya
pàtria del meu cor,
quan de tu s'allunya,
d'enyorança es mor.*

I

*Hermosa vall, bressol de ma infantesa,
blanc Pirineu,
màrgens i rius, ermita al cel suspesa,
¡per sempre adéu!
Arpes del bosc, pinsans i cadernerres,
cantau, cantau,
jo dic plorant a boscos i riberes:
¡adéu-siau!*

II

*¿On trobaré tos sanitosos climes,
ton cel daurat?;
mes ai, mes ai, ¿on trobaré tes cimes,
bell Montserrat?
Enlloc veuré, ciutat de Barcelona,
ta hermosa seu,
ni eixos turons, joiells de la corona
que et posà Déu.*

III

*Adéu, germans; adéu-siau, mon pare,
¡no us veuré més!
¡Oh, si al fossar on jau ma dolça mare
jo el llit tingués!
¡Oh mariners, lo vent que me'n desterra
que em fa sofrir!
Estic malalt, mes, ¡ai!, ¡tornau-me a terra,
que hi vull morir!*

J. Verdaguer, *Pàtria* (p. 101-102)

- a) Fixeu-vos com ambdós poetes transmeten el sentiment de l'allunyament recordant llocs del país.
- Digueu els llocs de Catalunya que esmenta Verdaguer.
 - Quins llocs apareixen a «Corrandes d'exili»?
 - En què coincideixen tots dos poemes?
- b) On se'n van els poetes? L'esmenten explícitament, el lloc on van?

- c) Escriviu un poema on es posi de manifest l'allunyament físic del vostre lloc de residència (poble, ciutat, comarca). Heu de fer esment de llocs coneguts, de tal manera que es pugui reconèixer d'on esteu parlant. Podeu triar la forma estròfica, però, en tot cas, ha de ser un poema de rima consonant. Tingueu en compte el to: ha de transmetre tristor. Per tant, cal que us fixeiu bé en tots els recursos que fan servir els poetes: comparacions, signes de puntuació, etc.

5. Salvador Espriu va ser un autor contemporani de Pere Quart. Seguidament llegireu un poema d'Espriu, on l'autor es plany de no ser prou valent per anar-se'n del seu país (que es troba en un mal moment polític, econòmic, de manca de llibertats, etc.), perquè, en el fons, l'estima molt. A continuació en trobareu un altre de Pere Quart que estafà el d'Espriu. Llegiu-los tots dos atentament i, després, feu les activitats proposades:

ASSAIG DE CÀNTIC EN EL TEMPLE

*Oh, que cansat estic de la meva
covarda, vella, tan salvatge terra,
i com m'agradaria d'allunyar-me'n,
nord enllà,
on diuen que la gent és neta
i noble, culta, rica, lliure,
desvetllada i feliç!
Aleshores, a la congregació, els germans dirien
desaprovant: «Com l'ocell que deixa el niu,
així l'home que se'n va del seu indret»,
mentre jo, ja ben lluny, em riuria
de la llei i de l'antiga saviesa
d'aquest meu àrid poble.
Però no he de seguir mai el meu somni
i em quedaré aquí fins a la mort.
Car sóc també molt covard i salvatge
i estimo a més amb un
desesperat dolor
aquesta meva pobra,
bruta, trista, dissortada pàtria.*

S. Espriu, *El caminant i el mur* (p. 85)

ASSAIG DE PLAGI A LA TAVERNA

*AL SEMPRE ADMIRAT SALVADOR ESPRIU;
SI CAL, AMB DISCULPES.*

*Oh!, que avingut estic amb la meva
petita, esclava, poc sortosa terra,
i com em recaria d'allunyar-me'n,
ponent o sud enllà,
on sembla que la gent és bruta
i eixuta, accidiosa, inculta,
resignada, insolvent!
Aleshores, a la taverna nova, els companys dirien
fotent-se'n: «Com qui s'agrada de la lletja,
així el lluç que pica un ham sense esquer».*

*Però jo mentrestant pensaria
en les velles fretures i confiances
d'aquest meu tossut poble.
I, ja tot sospesat, decidiria
de restar aquí fins a la mort.
Car, fet i fet, tampoc no sóc tan ase
i estimo a més amb un
irrevocable amor
aquesta meva —i nostra—
bastant neta, envejada, bonica pàtria.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 365)

- a) Ompliu la taula següent. Convé que rellegiu diverses vegades els textos mentre aneu recollint totes les dades:

	«Assaig de càntic en el temple»	«Assaig de plagi a la taverna»
<i>Com veu la seva terra, el poeta?</i>		
<i>Vol allunyar-se'n? On?</i>		
<i>Com és la gent del lloc on vol anar?</i>		
<i>Per què no se'n va?</i>		

- b) Heu vist com, per arribar a un mateix punt (l'amor a la pròpia terra), els dos poetes han pres camins ben diferents. El text de Salvador Espriu té un to de tristor i és ple d'adjectius negatius, mentre que el de Pere Quart té un to divertit i la majoria d'adjectius són positius.
- Fixeu-vos en aquests adjectius: *agradable, dolça, suau, imaginativa, forta*. Són adjectius positius o negatius?
 - Busqueu els antònims dels adjectius anteriors.
 - Elaboreu dos poemes breus, un amb cada grup d'adjectius. Podeu triar el to que vulgueu i el tipus d'estrofa, de vers i de rima que més us convinguin. El tema, però, us el donem nosaltres: *La música d'un grup o cantant de moda*. Tingueu en compte la intenció de cadascun dels adjectius i procureu que tot plegat tingui sentit. Un cop acabats i revisats, feu-ne una lectura dins el grup-classe. Compareu quants de vosaltres heu triat els mateixos protagonistes i, en funció de si sou nois o noies, els heu aplicat el mateix grup d'adjectius. Divertiu-vos!

6. Ara veureu dos poemes curts dels quals hem omès alguns mots. En funció del context, els haureu de completar perquè tinguin sentit:

ELEFANT

*De la grisa
canons acerats,
de les quatre
pilars de palau,
popular bandera
de l'..... gran,
de la gruixuda
galtes d'advocat,
dels de vori
torres de pedant.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 70)

MOSQUES I MOSQUITS

*La natura
diligent ens procura
una
per a cada molèstia.
Si a les fosques
ja no piquen les
hi ha els ,
que treballen de nits.*

P. Quart, *Obra poètica* (p. 97)

2. TEATRE PER TRANSFORMAR

1. Fins ara heu anat veient tota la producció poètica de Pere Quart. En aquest darrer apartat ens fixarem en la de Joan Oliver, el nom real d'aquest autor. Oliver va escriure nombroses obres de teatre i va tenir molt èxit de crítica i públic.

Començareu llegint un fragment d'*Allò que tal vegada s'esdevingué*, una comèdia d'inspiració bíblica que tracta de la prohibició que Déu féu als homes d'entrar al jardí de l'Edèn, després que Adam i Eva en fossin expulsats.

Text:

(Pel fons apareix un DIABLE. Després de convèncer-se que ADAM dorm, avança cap a EVA amb precaució.)

DIABLE (parla amb fonètica lleidatana): Eva! Psit! Eva!

EVA (tombant-se amb un surt): Eh?... ¿Qui em crida?... Ah! Ets tu! M'havia sobresaltat.

DIABLE (per ADAM): No es despertarà? (Gest d'EVA volent dir: «quines preguntes de fer!».) ¿Esteu tots bons?

EVA: Per ara... gràcies a Jahvè.

DIABLE: Eva, amiga meva, he vingut per advertir-te d'un perill...

EVA: Ja tornes a veure visions?

DIABLE: No són visions, no, sinó amenaces certes i tremendes! Creu-me, Eva. Ja saps l'interès que tinc a servir-te. (Declamatori.) Des de la meua miserable gesta de la temptació i cada vegada que penso que vaig ser l'agent material de la teua caiguda —sota l'aparença d'un rèptil, cal dir-ho tot— espero amb vehemència i cerco infatigablement l'avinentsa de rehabilitar-me als teus bellíssims ulls, oh, Eva!

EVA: No siguis pesat. ¿Quin és aquest perill que m'amenaça?

DIABLE: Aquesta vegada és Caïm, la presumpta víctima de les arteres manyes del meu Senyor. Has de saber, amiga meva, que ara estic traint els meus juraments i exposant-me a un càstig inimaginable. Per tu, tot, oh Eva! Tu no et deus explicar com un esperit malèfic és capaç dels sentiments que jo crec haver-te demostrat manta vegada. Ah, amiga i senyora! La teua història i la meua són molt semblants...

EVA: Què dius?

DIABLE: Dic molt semblants. Jo he estat víctima d'un engany, com tu mateixa. La revolta dels àngels em va arrossegar, com el torrent arrossega una ínfima brossa. Jo era incapaç de discerniment, de reflexió. Jo no sospitava l'existència de la malícia. Jo era —com vosaltres dieu— un àngel!

J. Oliver, *Allò que tal vegada s'esdevingué* (p. 57-58)

- a) Continueu l'explicació del diable. Ha de quedar clar què va ser la revolta dels àngels, per què va ser arrossegat i com va esdevenir diable. Cal que respecteu el to declamatori del personatge.
- b) Rellegiu l'Annex 1 i el poema *Serpent*. Compareu-los amb el text anterior:
 - Quins personatges apareixen en cada text?
 - *Gènesi*:
 - «Serpent»:
 - *Allò que tal vegada s'esdevingué*:
 - Qui són els protagonistes?
 - *Gènesi*:
 - «Serpent»:
 - *Allò que tal vegada s'esdevingué*:
- c) Transformeu la història. Considereu que Déu no va expulsar Adam i Eva del Paradís. Escriviu un diàleg, amb els mateixos personatges (Eva, Adam, Déu, la Serp/Diable/Àngel), en què parlin de la vida quotidiana al jardí de l'Edèn. Feu girar la trama al voltant de la manera com Eva escapà de la temptació de la serp.

2. Seguidament llegireu un fragment de *Ball robot*, una peça teatral que parla de la relació de tres matrimonis que es troben en uns moments de la seva vida en què voldrien canviar moltes de les coses que han fet fins al moment, entre d'altres, de parella. Llegiu-lo atentament i, després, feu les activitats que us proposem:

Text:

ORIOI, plaga, enriolat per endavant, després d'una pausa. —*Ara que elles no ens escolten, us voldria fer, i fer-me-la a mi també, una pregunta impertinent i comprometedora... Però, no! Sou incapaços de contestar-la amb sinceritat. Heu begut poc!*

OLEGUER. —*Tu la contestaries?*

ORIOI. —*Si em jureu, entenguem-nos, ben jurat!, si em jureu que després la contestareu vosaltres, sí! Paraula que sí!*

CUGAT. —*Vinga la pregunta!*

ORIOI. —*Escolteu... (Mirant cap al cantó per on han sortit les dones.) No, no vénen... Escolteu: fa deu anys que traginem la creu... Esteu contents —amb la mà al cor, eh? (esclafeix el riure)—, esteu contents del vostre matrimoni? Si poguéssiu, us en desempallegaríeu?*

CUGAT. —*Home...*

OLEGUER. —*Bé, bé. Endavant! Ara respon!*

ORIOI. —*Jo respondré i després, de seguida, vosaltres, eh? No juguem! Acceptat!*

OLEGUER. —*Acceptat!*

J. Oliver, *Ball robot* (p. 159-160)

- Continueu el text, tot imaginant què respondria cadascun dels tres personatges.¹⁸
- Si heu imaginat una resposta negativa, es tracta ara que li canvieu el sentit i la transformeu en positiva.
- Les esposes d'aquests tres homes es diuen Núria, Mercè i Eulàlia. Imagineu un diàleg semblant al dels seus marits. Tingueu en compte la manera com parlarien tres dones entre elles d'aquests temes del matrimoni.

3. Finalment, veureu dos fragments de *Pigmalió*, una peça teatral que tracta de la transformació d'una noia d'extracció social molt baixa, que passa de ser algú absolutament analfabet a comportar-se i expressar-se com una autèntica senyora, refinada i culta. Tot plegat, gràcies a un lingüista, professor de fonètica, que emprendre aquesta tasca com un repte personal, a partir d'una juguesca. Fixeu-vos bé en ambdós fragments i resoleu les propostes que us fem:

Text 1:

(Entra ROSETA, la florista, vestida de gala. Va pentinada amb cura, amb un clavell als cabells. Porta una brusa nova, vermella, i el davantal ha estat rentat. L'abric ha conegut el raspall i la planxa. FONTANELLA es commou davant aquella figura, deplorablement patètica en la seva ingènua presumpció. Però JORDANA, per al qual les persones només tenen interès des del punt de vista dels seus estudis fonètics, entra en matèria sense més preàmbuls.)

¹⁸ A l'Annex 2 hi trobareu l'escena completa.

JORDANA (brusc, en reconèixer-la, sense dissimular la seva decepció): *Però... què! Si és la noia que vaig apuntar ahir al vespre. No em serveix de res. En tinc prou i massa amb mitja dotzena de mots del seu galimaties. No vull malgastar el temps. (A ROSETA.) No et necessito, pots retirar-te.*

ROSETA: *Pari la burra, míster! Un grill només costa un ralet i es fa sentir. Al menos enteri's de l'optxecte de la vessita. Uf, quin home! (A MERCÈ que s'ha quedat al llindar en espera d'ordres.) Senyora, escolti vostè: que no li ha dit que he puixat en taxis?*

SENYORA MERCÈ: *No sigui innocent. ¿Què se li'n dóna al doctor Jordana que hagi vingut amb taxi o a peu?*

ROSETA: *Òndia la família! Podé que baixin veles! Ara quan hai trucat a la porta del carrer ia m'han pres per una mala cossa. I un senyor que esquilava l'ufals del xardí, va i em clava aquesta: «Un altre dia, xermana!»*

SENYORA MERCÈ: *Si haguéssim d'obrir tots els que truquen!*

ROSETA: *Que hai estat a punt de saltar la verja, veies!*

FONTANELLA (esverat): *La verge?*

JORDANA: *El reixat...*

ROSETA: *Hasta que ha vingut aquí (assenyala la SENYORA MERCÈ amb el dit gros) i ha vist que havia puixat amb taxis. ¿Què podé fai pinta de manganta, menda?*

FONTANELLA: *Ara sí que no l'entenc!*

ROSETA: *Vostè ni hi papa perquè baixa de fora. Si em vol creure, possi l'onda curta...*

JORDANA (amb fruïció): *Aquesta vegada ho broda!*

ROSETA: *Dixi's d'indirectes i escolti: ¿Per què es pensa que és aquí, una servidora? Em sembla que s'etivoken! El senyor diu que dóna lliçons de prenúncia; pues bueno: io vinc a apendre de prenuenciar, aixís, tal com sona. Que els meus pàpiros valen tant com els dels altres!*

JORDANA (divertit): *Què t'empatolles?*

ROSETA: *Afluixant la mosca, sap? Que io no vull res per la bona cara... De manera que em sembla, trobo io, si no és demanar massa, que podria començar per dir-me que fes el favor de pendre asiento.*

JORDANA: *Què opineu, coronel? ¿Diem a aquest fantasma que seguei o el tirem per la finestra?*

(Fa el gest, fingit, d'avançar furiós cap a la noia.)

ROSETA (esglaiada, s'ho pren seriosament i corre a amagar-se rera el piano): *Ai, mama! Socorro! ¿Quin mal hai fet? No li dic que vinc de clienta? I a mi, fantasma, no m'ho dirà dos vegades! Apunti-se-la aquesta!*

(Immòbils i perplexos, els dos homes contemplen atentament la noia des de l'altre extrem de la sala.)

FONTANELLA (amb dolcesa, acostant-s'hi unes passes): *Escolti, filla meva: digui exactament el que desitja. I, abans de res, tranquil·litzi's i no baladregi, que ningú no li farà cap mal.*

ROSETA (encara esverada): *Pues ia vorà... Io voldria llogar-me de venedora en una tenda de flors que hi ha al carrer de Balmes. M'han dit que el palmet els fa peça, pro que sóc poc fina quan m'expresso. Com que aquet senyor deia que es dedica a ensenyar a enraonar amb finura, pues... hai pensat: hi aniràs i molt serà que no arribem a un arreglo.*

J. Oliver, *Pigmalió* (p. 31-33)

Text 2:

(Es retira. Apareix *ROSETA*, deliciosament vestida. Produeix tal efecte de bellesa i distinció que tots s'aixequen impressionats. Orientada per les senyes que li fa dissimuladament *JORDANA*, es dirigeix amb gràcia exquisida a la senyora *JORDANA*.)

ROSETA (amb prosòdia perfecta i un timbre de veu singularment harmoniós): *Com està, senyora? El senyor JORDANA em digué que vostè em dispensaria l'honor de rebre'm; per la qual cosa m'he permès...*

SENYORA JORDANA (cordialment): *Tinc una veritable satisfacció de conèixer-la.*

FONTANELLA: *Com està, senyoreta Fernandes?*

ROSETA: *Molt bé, coronel. Vostè i jo ens trobem sovint, veritat? Com està?*

FONTANELLA: *Bé, gràcies.*

[...]

SENYORA JORDANA (finalment, reprèn la conversa): *Sembla que el temps canviarà. No m'estranyaria que tinguéssim pluja.*

ROSETA: *Les baixes pressions que predominen en la Mediterrània occidental, especialment en el golf de Lleó, sembla que tenen tendència a derivar vers l'est. Altrament, no hi ha indicis de canvis importants en la situació baromètrica, llevat d'un petit centre de perturbació en el Pirineu suboriental.*

J. Oliver, *Pigmalió* (p. 63-64)

- a) Poseu-vos per parelles. Cada membre de la parella farà un d'aquests dos exercicis:
 - Transformeu les intervencions de la Roseta en el primer text passant-les a la llengua estàndard.
 - Transformeu les intervencions de la resta dels personatges passant-les al llenguatge vulgar.
- b) Uniu els dos treballs i reescriuiu el text resultant, després d'haver-vos posat d'acord i d'haver fet totes les modificacions que calgui.
- c) Finalment, llegiu els vostres textos en veu alta, provant de fer els gests i adoptant el to adients per a cada personatge.
- d) Proveu de modificar el segon text de manera que la Roseta torni a ser la noia vulgar de l'escena anterior: canvieu-li la roba, la manera de moure's i, és clar, la manera de parlar. Aquesta transformació, però, l'haureu d'ambientar als nostres dies.
 - Penseu en personatges vulgars, d'aquests que solen sortir a determinats programes de televisió...
 - També la podeu transformar en membre d'una determinada tribu urbana...
 - O fer-la parlar com ho feu vosaltres quan us trobeu entre amics...

En qualsevol dels tres casos, penseu a fer tota la caracterització pròpia dels personatges: vocabulari específic, manera de vestir, manera de comportar-se, gestos més freqüents, i tot allò que se us acudeixi.

BIBLIOGRAFIA

1. Didàctica de la literatura

- COLOMER, T. «L'adquisició de la competència literària». *Articles* [Barcelona] (juliol 1994), n.1.
- COLOMER, T. «La didàctica de la literatura: temes y líneas de investigación e innovación». A: Lomas, C. [coord.] *La educación lingüística y literaria en la enseñanza secundaria*. Barcelona: ICE/Horsori, 1996.
- COLOMER, T. «L'ensenyament de la literatura». A: CAMPS, A. i COLOMER, T. [coord.] *L'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua i la literatura en l'educació secundària*. Barcelona: ICE/Horsori, 1998.
- COLOMER, T. «La evolución de la enseñanza literaria». *Aspectos didácticos de lengua y literatura*, 8. Zaragoza: ICE de la Universidad de Zaragoza, 1996.
- COLOMER, T. *La formació del lector literari*. Barcelona: Barcanova, 1998.
- LOMAS, C; OSORO, A. «Enseñar lengua y literatura en la educación secundaria». A: Lomas, C. [coord.] *La educación lingüística y literaria en la enseñanza secundaria*. Barcelona: ICE/Hosori, 1996.
- SIMÓ, M. J. «Lectura competent» (<http://cv.uoc.es/~tossal/index.html>).
- VEGA, M. J.; CARBONELL, N. *Literatura comparada*. Madrid: Gredos, 1998.

2. Didàctica de la poesia

- BALAGUER, J. M. «La poesia a l'ensenyament actual o l'actual ensenyament de la poesia». *Articles* [Barcelona] (octubre 1996), núm.10.
- BARRIENTOS, C. «Claus per a una didàctica de la poesia». *Articles* [Barcelona] (octubre 1996), n.10.
- GROUPE DE RECHERCHE D'ÉCOUEN. «Activitats per aprendre a dir poemes». *Articles* [Barcelona] (octubre 1996), n.10.
- LLOPIS, T. «Apunts per a un curs de poesia a l'ensenyament secundari». *Articles* [Barcelona] (octubre 1996), n.10.

3. Teoria de la literatura

- ORIOI I DAUDER, J. A.; ORIOI I GIRALT, J. *Diccionari de figures retòriques*. Llibres de l'índex, 1995.
- OLIVA, S. *Introducció a la mètrica*. Barcelona: Quaderns Crema, 1986. (Assaig; 5)

4. Joan Oliver / Pere Quart

- OLIVER, J. *Obra en prosa*. Barcelona: Editorial Proa, 1999. (*Obres completes* de Joan Oliver; 4)
- OLIVER, J. *Allò que tal vegada s'esdevingué*. Barcelona: Edicions 62, 1987. (El garbell, 22)
- OLIVER, J. *Ball robot*. Barcelona: Edicions de la magrana. (L'Esparver llegir, 73)
- OLIVER, J. *Pigmalió*. Barcelona: Edicions 62, 1986. (Els llibres de l'Escorpí. Teatre / El galliner, 95)
- QUART, P. *Obra poètica*. Barcelona: Editorial Proa, 1999. (*Obres completes* de Joan Oliver)

5. Informació sobre Joan Oliver / Pere Quart a Internet

<http://www.xtec.es/recursos/catala/joliver/poemes.htm>

<http://www.uoc.edu/lletra/noms/joliver/index.html>

<http://www.escriptors.com/autors/oliverj/index.html>

<http://www.grec.net/cgibin/hecc12>

6. Els altres autors treballats

CARNER, J. *Bestiari*. Barcelona: Barcanova, 1998. (Sopa de llibres; 22)

MARAGALL, J. *Antologia poètica*. Barcelona: Edicions 62 i «la Caixa», 1981. (MOLC; 71)

ESPRIU, S. *Mrs. Death / El caminant i el mur*. Barcelona: El Observador, 1991. (Clàssics Catalans del s. XX)

VERDAGUER, J. *Pàtria*. Barcelona: Edicions de 1984, 2002. (Mirmanda; 11)

7. Refranys i dites populars

5.000 refranys de nostra terra:

<http://www.fut.es/~jpv/>

Benvinguts a Catalunya:

<http://www.ifrance.com/catalunya/proverbis.htm>

Eixample Web:

<http://www.geocities.com/Athens/Acropolis/4045/llprover.html>

Vallirana:

<http://www.vallirana.net/Serveis/refranys.htm>

Blau web:

<http://www.blauweb.es/noindex/index1.html#p3>

Meteosort:

http://www.meteosort.com/meteosort/cat/q_d_5.htm

Bar restaurant Torrent:

<http://www.rtorrent.com/web/refranys.htm>

Refranyer:

<http://www.geocities.com/refranyer/index.htm>

Paremiologia catalana:

<http://perso.wanadoo.es/victor.pamies/Paremiol.htm#Inici>

leia's web:

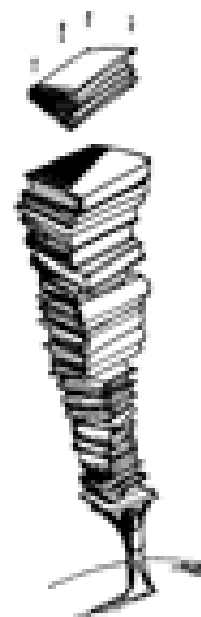
http://www.geocities.com/mireia_vila/index.htm

8. Obres de consulta

La Bíblia. Barcelona: ABC / Editorial Claret / SBU, 1994.

Gran Larousse Català. Barcelona: Editorial Planeta / Edicions 62, 1987 (volum II).

PEY, S. *Diccionari de sinònims i antònims*. Barcelona: Editorial Teide, 1989.

ANNEXOS

Annex 1. «El pecat i les seves conseqüències» (Gènesi)

La serp era el més astut de tots els animals que el Senyor-Déu havia fet.

Preguntà, doncs, a la dona:

—Així, ¿Déu us ha dit que no mengeu dels fruits de cap arbre del jardí?

La dona va respondre a la serp:

—Podem menjar dels fruits de tots els arbres del jardí, però dels fruits de l'arbre que hi ha al mig del jardí, Déu ha dit que no en mengem ni els toquem, perquè morírem.

La serp va replicar:

—No, no moríreu pas! Déu sap que, si un dia en menjàveu, se us obririen els ulls i seríeu igual com déus: coneixeríeu el bé i el mal.

Llavors la dona, veient que el fruit de l'arbre era bo per a menjar i feia goig de veure, i que era temptador de tenir aquell coneixement, en va collir i en va menjar; i en va donar també al seu home, que en menjà amb ella. Llavors a tots dos se'ls obririen els ulls i es van adonar que anaven nus. Van cosir fulles de figuera i se'n feren faldars.

Quan l'home i la dona van sentir els passos del Senyor-Déu, que es passejava pel jardí a l'aire fresc de la tarda, es van amagar entremig dels arbres del jardí, perquè el Senyor-Déu no els veiés.

Però el Senyor-Déu cridà l'home i li va dir:

—On ets?

Ell li va respondre:

—He sentit que et passejaves pel jardí i, com que vaig nu, he tingut por i m'he amagat.

El Senyor-Déu li replicà:

—Qui t'ha fet saber que anaves nu? És que has menjat del fruit de l'arbre que jo t'havia prohibit?

L'home va respondre:

—La dona que has posat al meu costat m'ha ofert el fruit de l'arbre i n'he menjat.

Llavors el Senyor-Déu va dir a la dona:

—Per què ho has fet, això?

Ella va respondre:

—La serp m'ha enganyat i n'he menjat.

El Senyor-Déu va dir a la serp:

—Ja que has fet això, seràs la més maleïda de totes les bèsties i de tots els animals feréstecs. T'arrossegaràs damunt el ventre i menjaràs pols tota la vida. Posaré enemistat entre tu i la dona, entre el teu llinatge i el seu. Ell t'atacarà al cap i tu l'atacaràs al taló.

Després digué a la dona:

—Et faré patir les grans fatigues de l'embaràs i donaràs a llum enmig de dolors. Desitjaràs el teu home, i ell et voldrà dominar.

Després va dir a l'home:

—Ja que t'has escoltat la teva dona i has menjat el fruit de l'arbre que jo t'havia prohibit, la terra serà maleïda per culpa teva: tota la vida passaràs fatigues per treure'n l'aliment. La terra et produirà cards i espines, i t'hauràs d'alimentar d'allò que donin els camps. Et guanyaràs el pa amb la suor del teu front fins que tornis a la terra d'on vas ser tret: perquè ets pols, i a la pols tornaràs.

L'home va donar a la seva dona el nom d'Eva, perquè ella ha estat la mare de tots els qui viuen.

Llavors el Senyor-Déu va fer túniques de pell i va vestir l'home i la dona.

Després el Senyor-Déu digué:

—L'home s'ha tornat com un de nosaltres: ja coneix el bé i el mal! I si ara agafa el fruit de l'arbre de la vida, el cull i en menja, viurà per sempre!

Llavors el Senyor-Déu va expulsar l'home del jardí de l'Edèn, perquè treballés la terra d'on havia estat tret. Un cop l'hagué expulsat, va posar a l'orient de l'Edèn els querubins amb la flama de l'espasa fulgurant per a guardar el camí de l'arbre de la vida.

La Bíblia (Gn 3, 1-24)

ANNEX 2. Fragment de *Ball robot*, de Joan Oliver

Ràpidament ORIOL estreny les mans d'OLEGUER i de CUGAT.

ORIOL, *després de mirar i escoltar cap al cantó per on han sortit les dones.* —Va la bomba! Jo sí! (NÚRIA travessa l'escena pel fons sense ser vista i se la veu després rera el batent de la porta lateral, escoltant.) Em descasaria ara mateix per l'Església, pel civil i... pel criminal! N'estic fins aquí! Tip! Fart! No puc més, m'enteneu?

CUGAT. —Bé noi, no t'ho prenguis tan fort. La resposta és prou clara.

OLEGUER. —Inequívoca!

J. Oliver, *Ball robot* (p. 160)

ANNEX 3. Guia didàctica

Tot seguit us oferim algunes indicacions per plantejar els apartats I i II a l'aula.

I. L'autor i la seva obra

Un dels objectius d'aquest apartat és utilitzar Internet com a recurs informacional per a l'aula. Mitjançant la recerca per Internet els aprenents consulten informació sobre la biografia i l'obra de Joan Oliver. Amb aquesta informació elaboren documents diversos. Tal com estan plantejats els exercicis, poden treballar-se de manera compartida amb altres àrees (per exemple, Tecnologia).

Així mateix, en aquest apartat es treballa la comprensió lectora mitjançant una selecció de textos a través de la qual es mostra l'evolució de l'obra de l'autor.

En aquest apartat es treballen les habilitats següents:

<i>Competència comunicativa</i> <i>Llengua escrita</i>	<i>Competència en les TIC</i>
Comprensió de textos. Processament d'informació.	Cerca d'informació per Internet. Elaboració de documents amb el Word. (text i imatge).

Si voleu més informació sobre la competència en les TIC, consulteu:

Competència bàsica TIC: http://www.xtec.es/escola/tec_inf/tic/index.htm

Per a algunes indicacions sobre la cerca d'informació per Internet; vegeu:

Recursos: <http://www.xtec.es/~msimo1/>

II. De la poesia a la llengua oral

L'objectiu d'aquest apartat és optimitzar les habilitats i les microhabilitats de la competència comunicativa de la llengua oral. A partir de propostes lúdiques molt senzilles s'introdueix l'aprenent a diferents aspectes de la poesia, mitjançant poemes de *Bestiari* de Pere Quart.

En aquest apartat es treballen les habilitats següents:

<i>Competència comunicativa</i> <i>Llengua oral</i>
Habilitats de la comprensió oral: <ul style="list-style-type: none">• Reconèixer.• Seleccionar.• Interpretar.• Retenir. Habilitats de l'expressió oral: <ul style="list-style-type: none">• Controlar la veu.• Usar codis no verbals adequats.• Controlar la mirada.

Vegeu, tot seguit, alguns suggeriments per als exercicis:

De memòria

Exercici 1: L'objectiu d'aquest exercici és exercitar la memòria a curt termini, microhabilitat imprescindible en la recepció i la producció oral. Per tant, és important que transcorri un cert temps entre la comanda i la distribució dels plats imaginaris.

Exercici 2: Si desitgeu incentivar la memòria a curt termini, desenvolueu el dictat de la manera següent:

- Fotocopieu per a cada parella un joc de dictats.
- Distribuiu les còpies de manera estratègica per l'aula.
- Cada component de la parella ha d'aixecar-se a llegir un dels versos del poema, que dictarà, posteriorment, al company o la companya.
- El segon component de la parella repeteix el procés.
- Un cop s'han dictat tots els versos, els aprenents contrasten el textos i els corregeixen.

Podeu utilitzar aquest tipus de dictat amb altres poemes de *Bestiari* de Pere Quart i, així, incentivar-ne la memorització.

L'entonació

Exercici 1: L'objectiu d'aquest dictat és concentrar l'atenció dels l'aprenents en la diferència de sentit que adquireixen les frases segons la manera com es pronuncien. Per aquest motiu, únicament han de copiar els signes de puntuació a les frases incompletes. Podeu utilitzar el mateix tipus de dictat amb altres frases.

Exercici 2: La finalitat d'aquest exercici és presentar la similitud d'entonació de diferents refranys populars. Desenvolueu l'activitat de la manera següent:

- Fotocopieu tantes targetes com nois i noies hi hagi a l'aula.
- Distribuiu-les de manera que cada component del grup en tingui una com a mínim.
- Organitzeu l'aula i doneu les instruccions de l'activitat en la qual cada noi i noia ha de llegir el fragment de refrany de la seva targeta.
- Tots els components del grup han d'interaccionar amb la resta de companys i companyes.

Opcionalment, podeu organitzar la classe per parelles.

Si voleu desenvolupar aquesta activitat amb uns altres refranys, consulteu els llocs web indicats a la bibliografia:

Així mateix, podeu utilitzar els materials següents per completar l'activitat:

- **Dites:** activitats Clic sobre les dites populars, dissenyades per Trini Colomer.
<http://www.xtec.es/recursos/clic/cat/act/lleng/act123.htm>
- **Dites dels mesos de l'any:** activitats clic, dissenyades per Antoni Prim i Prim.
<http://www.xtec.es/recursos/clic/cat/act/diversos/act06.htm>
- **Nadal 96:** activitats Clic, dissenyades per Miren Garralda.
<http://www.xtec.es/recursos/clic/cat/act/diversos/act03.htm>

El ritme

Exercici 1: L'objectiu d'aquest exercici és mostrar el valor (fonètic i semàntic de l'accent). Podeu elaborar dictats similars amb unes parelles de paraules.

Així mateix, podeu utilitzar el material complementari següent:

- **Domino el dòmino:** miniunitat didàctica elaborada per Montserrat Corrius i M. Josep Simó
<http://www.edu365.com/eso/muds/catala/tonica/index.htm>

La rima

Exercicis 1 i 2: Vegeu les indicacions per a l'exercici 1 del subapartat *L'entonació*.

Exercici 3: L'objectiu d'aquest exercici és incidir en la discriminació fonètica de la o oberta i tancada. Les paraules per dictar han estat seleccionades dels poemes «Granotes», «Gripau» i «Lloca» de *Bestiari* de Pere Quart.

Podeu elaborar altres dictats similars amb noves seleccions de paraules.

Així mateix, podeu utilitzar els materials complementaris següents, dissenyats per Montserrat Corrius i M. Josep Simó:

- Para l'orella: escolta la o:
<http://www.edu365.com/eso/muds/catala/la0/index.htm>
- Com s'accentua la o:
<http://www.edu365.com/eso/muds/catala/accent0/index.htm>
- Para l'orella: escolta la e:
<http://www.edu365.com/eso/muds/catala/lae/index.htm>
- Com s'accentua la e:
<http://www.edu365.com/eso/muds/catala/accente/index.htm>

Exercici 4: La finalitat d'aquest exercici és incentivar l'escolta activa per identificar el reconeixement de la rima entre els diferents versos d'un poema. Desenvolpeu l'activitat de la manera següent:

- Fotocopieu tantes targetes com nois i noies hi hagi a l'aula.
- Distribuiu-les de manera que cada component del grup en tingui una com a mínim.
- Organitzeu l'aula i doneu les instruccions de l'activitat en la qual cada noi i noia ha de llegir el fragment de refrany de la seva targeta.
- Tots els components del grup han d'interaccionar amb la resta de companys i companyes.

Opcionalment, podeu organitzar la classe per parelles.

En aquest exercici s'ha utilitzat el poema «Porc» de *Bestiari* de Pere Quart. Podeu elaborar-ne més utilitzant altres poemes de la mateixa obra.

ANNEX 4. Solucionari

I. L'AUTOR I LA SEVA OBRA

3. PERE QUART: EL JO POÈTIC

3.1 Abans de la Guerra Civil: humor i ironia

1. a) La infidelitat. Però també es poden admetre respostes com la venjança o la gelosia.
b) Mantenint relacions sexuals amb una altra persona.
2. a) Li demana que prengui la iniciativa de fer-li un petó. Ella reacciona amb molta naturalitat, dient-li que no hi ha cap problema, que li agafi les galtes amb les mans i comenci a besar-la. Per tant, no li respon que ella prendrà la iniciativa sinó que no li fa res que ell li faci petons.
b) A la primera estrofa el llenguatge és molt elevat, molt poètic. A la segona estrofa és molt planer. Això es veu en l'ús del vocabulari i en la construcció de les frases. Així, veiem que a la primera estrofa el llenguatge és culte, una mica anacrònic; hi ha comparacions metafòriques i alteració de l'ordre sintàctic per aconseguir un to poètic convincent. Mentre que la segona estrofa presenta un vocabulari absolutament popular, amb expressions col·loquials i amb una sintaxi convencional que imita la manera de parlar de la noia, «tal com raja».
3. a) Són Adolf Hitler, dictador alemany, i Sara Bloch, la seva secretària i amant.
b) Cal que els alumnes busquin Adolf Hitler en una enciclopèdia i el situïn temporalment. A partir d'aquí poden descriure breument el moment històric des que Hitler va iniciar la seva carrera política fins que va desplegar el nazisme, amb totes les conseqüències que això suposà. Quan Pere Quart va escriure aquest poema, el nazisme tot just començava a intuir-se.
c) El mot *segar* vol dir *matar* i les *roses* són les persones que foren víctimes del genocidi nazi.
4. a) L'home voldria matar el colomí. La figura humana és vista com la d'un assassí, com un caçador.
b) Vol dir que no esdevingui objectiu, presa fàcil del caçador.
5. a) Els alumnes han de consultar en un diccionari les entrades *gregari* i *gregarisme* per tal que arribin a la idea que els pingüins viuen tots junts, en gran grup, i que mostren uns comportaments molt semblants. També cal que consultin l'entrada *rar*, en el sentit de poc comú o bé d'extravagant, per poder completar la definició.
b) Es refereixen a la temporada d'estiu, quan les platges són plenes a vessar de gent prenent el sol i banyant-se.
c) Fa referència al pelatge del pingüí, relacionat tradicionalment, per la combinació dels seus colors, amb un vestit d'etiqueta (per exemple, un frac). Aquesta indumentària, tan formal, contrasta amb la dels banyistes, que van pràcticament nus.
6. a) Els alumnes han de consultar en un diccionari l'entrada *àvol*, que vol dir 'dolent' (*amb maldat moral o física*). L'autor fa servir aquest qualificatiu perquè la serp és considerada dolenta per la tradició cristiana a causa del fet que se l'acusa d'haver provocat que l'ésser humà fos expulsat del Paradís.
b) L'autor retreu a Déu que no estigui alerta (*Déu no vigila*) dels perills que envolten una dona tan jove (*la blana argila d'Eva recent*). Recordem que la Bíblia diu, en el *Gènesi*, que l'home i la dona foren creats d'argila. Per tant, la metàfora fa referència al fet que el material de què està feta Eva encara no està sec, és tou i recent i, per tant, és feble, es pot trencar.
c) A l'expulsió de l'home i la dona del jardí de l'Edèn, del Paradís, amb totes les conseqüències posteriors.
7. a) El primer cranc és un crustaci que viu en aigües salades i que pot pessigar els banyistes que envaeixen el seu territori com a sistema de defensa.
b) El segon és un ésser humà que es dedica a pessigar les parts toves de les xicotetes amb finalitats luxurioses.

8.

<i>Animal</i>	<i>Qualitat</i>	<i>Ésser humà</i>	<i>Qualitat</i>
Colomí	Puresa, llibertat	Caçador	Depredador
Pingüí	Elegància	Banyistes	Impúdics
Serpent	Maldat	Eva	Innocència
Cranc	Pessigador	«Cranc»	Aprofitat, «mansllargues»

3.2. Exili i retorn: Dol i revolta

1. a) Descriu la pena total, plena (símil amb la lluna plena), que senten el poeta i les persones que l'acompanyen en abandonar el país.

b) A la frontera entre Catalunya i França, la línia divisòria (imaginària) que separa ambdós països.

c) Besa Catalunya. Va cap a França.

d) El poeta diu que no es deixarà vèncer per l'enyor causat per l'allunyament de la pàtria, sinó que aquest enyorament (el record) serà el que el mantindrà viu, amb l'esperança de poder tornar algun dia.

2. a) Els alumnes han de fer un repàs a la història de Catalunya i elaborar un quadre cronològic, on quedin reflectits, per exemple, aquells fets que provocaren que durant certs períodes històrics Catalunya es veiés privada de llibertats.

b) Li retreu que no va lluitar amb prou energia contra els enemics i que no va defensar amb prou tossuderia el seu honor.

c) A la darrera estrofa es diu que alguna cosa comença a moure's entre la gent que ha sobreviscut a la guerra i que, d'amagat del poder polític, s'està treballant per tornar a fer renéixer Catalunya. Per tant, el missatge és d'esperança.

3. En el primer poema, el poeta no té llar (un ocell sense niu). En el segon, no ha perdut res, *perquè res no posseïa*.

4.1.

a) **Croada:** *f 1 hist* Expedició de cristians contra els musulmans per a reconquerir Terra Santa. **2 p ext** Qualsevol expedició de cristians contra musulmans, contra heretges o contra sobirans separats de la disciplina papal. **3 p ext** *Una croada contra els acaparadors.*¹⁹

b)

<i>Context medieval</i>	<i>Context bèl·lic</i>
Donzelles, barons	Herois, marcial, amotinats, escamots, centúries, legió, ofensives, croats

c) Quan s'acosta l'hora, les dones velles, juntament amb els infants, es reclouen a les seves habitacions agemolides, és a dir, ajupides, amagades. Les dones joves, malgrat tot, encara tenen esma de mirar-se al mirall per comprovar si estan ben arreglades.

d)

- S'acomiaden de les dones.
- De dos en dos, a la tarda, van pels carrers deserts.
- Corren, amb molts d'altres, cap al lloc on van.
- Tots van allà mateix: a l'estadi nou.

e) Van al Camp Nou a veure un partit de futbol. Pere Quart deu voler posar de manifest que els homes, quan van al futbol, deixen de ser individus per convertir-se en massa, en exèrcit que lluita, d'una manera ben ardida, amb una sola veu, pel mateix objectiu: guanyar el partit.

¹⁹ *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1982.

f) Sí, perquè reflecteix una situació real que es donava en la societat del moment: els homes anaven al futbol i les dones es quedaven a casa.

4.2.

- a) La mort de la seva estimada.
- c) A la darrera hora del capvespre, just abans de fer-se de nit.

5.1.

- a) Sonet.
- b) Als crítics literaris.
- c) Vol dir que, en lloc d'explicar d'una manera entenedora els textos literaris dels quals en fan la crítica i de valorar-los justament, n'escriuen un seguit de coses que no volen dir res.
- d) Retreuen que, aquesta mena de crítics, no fan la seva feina a partir de la lectura i l'anàlisi dels textos de què parlen, sinó que es basen en coses que, sobre aquests mateixos textos, ja han dit d'altres persones.

5.2.

- b) Gai Saber.
- c) J.V. Foix, Pere Quart i Salvador Espriu.
- d) Fa referència a l'anacronisme d'un certamen literari que només premia «velles glòries».

IV. TALLER D'ESCRITURA

1. POESIA PER ESDEVENIR POETES

1.1.

- a) Perquè té un ull buit, per culpa d'un cop de pedra que un noiet va llençar-li amb massa encert, i l'altre tapat per un tel.
- b) Fan dringar l'esquellot mentre pasturen pels prats i les muntanyes. Ella no hi pot anar perquè no hi veu.
- d) No hi ha estructura estròfica ni rima. Està escrit com si fos una narració.

1.2.

- a) Al ramader que la muny.
- c) *Ni qui s'acosti amb sabre! Per un manat d'alfals.*
- d) Irat. Perquè la vaca parla en primera persona i està molt enfadada.
- e) Està estructurada en sis estrofes de quatre versos cadascuna. La rima és consonant.

2.

	«La vaca cega»	«Vaca suïssa»
<i>Tema</i>	La ceguesa, la resignació	La revolta
<i>Punt de vista</i>	Tercera persona	Primera persona
<i>To</i>	Trist	Irat
<i>Estructura poètica</i>	No n'hi ha	Estrofes de quatre versos
<i>Rima</i>	Assonant	Consonant

4.

- a)
 - Pirineu, Montserrat i Barcelona.
 - El Vallès. Sense esmentar-ho directament, fa referència a Montserrat (segona estrofa).
 - En Montserrat.
- b) Verdaguer sembla que marxa mar enllà i Pere Quart se'n va a França. Sí, en el segon cas.

5.

a)

	«Assaig de càntic en el temple»	«Assaig de plagi a la taverna»
<i>Com veu la seva terra, el poeta?</i>	Covarda, vella, salvatge, pobra, bruta, trista, dissortada.	Petita, esclava, poc sortosa, bastant neta, envejada, bonica.
<i>Vol allunyar-se'n? On?</i>	Nord enllà.	No vol marxar (li recaria) ponent o sud enllà.
<i>Com és la gent del lloc on vol anar?</i>	Neta i noble, culta, rica, lliure, desvetllada i feliç.	Bruta, eixuta, accidiosa, inculta, resignada, insolvent.
<i>Per què no se'n va?</i>	Perquè és covard i salvatge i estima la seva pàtria amb un dolor desesperat.	Perquè estima la terra amb un irrevocable amor.

b)

- Positiu.
- Desagradable, amarga, dura, materialista/realista, dèbil/feble.

6. a) Trompa, potes, orella, pell, ullals.

b) Bèstia, mosques, mosquits

2. Teatre per transformar

1. b)

- *Gènesi*: Déu, Adam, Eva, Serpent
- «Serpent»: Serpent, Déu, Eva
- *Allò que tal vegada s'esdevingué*: Dimoni/Serpent, Eva.

